

Fundusze Europejskie:
Badania opinii

Badanie opinii Małopolan w wieku 55–69 lat

**Wydłużanie aktywności
zawodowej – świadomość,
postawy, wyzwania i bariery**

**Badanie opinii Małopolan
w wieku 55–69 lat**
**Wydłużanie aktywności
zawodowej – świadomość,
postawy, wyzwania i bariery**

Kraków 2025

Autorzy opracowania: Barbara Surmacz

Realizacja badania
techniką CATI
(wspomagany komputerowo
wywiad telefoniczny):

Grupa BST Sp. z o.o.,
ul. Mieczyków 12
40-748 Katowice

Wydawca:

Województwo Małopolskie
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Rozwoju Regionu
Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego
ul. Wielicka 72A, 30-552 Kraków
tel. (+48) 12 29 90 900, fax (+48) 12 29 926

Opracowanie w wersji elektronicznej dostępne na stronie
www.obserwatorium.malopolska.pl

ISBN: 978-83-67243-78-0

Zdjęcie na okładce: Archiwum UMWM

Egzemplarz bezpłatny. Przy publikowaniu danych z opracowania prosimy o podawanie źródła.

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z programu
Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027.

Fundusze Europejskie
dla Małopolski

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

MAŁOPOLSKA

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
UWAGI METODOLOGICZNE	5
CHARAKTERYSTYKA PRÓBY BADAWCZEJ	6
MAŁOPOLANIE W WIEKU 55–69 LAT PRACUJĄCY ZAWODOWO	11
Charakterystyka respondentów pracujących zawodowo	11
Charakter wykonywanej pracy	13
Warunki pracy – kontakt z ludźmi, obciążenie fizyczne i psychiczne	14
Rozwijanie swoich umiejętności zawodowych w ostatnich 12 miesiącach	16
Ocena stopnia zadowolenia z wykonywanej pracy	16
Szacowany wiek zakończenia aktywności zawodowej	18
Obawy przed koniecznością zmian do osiągnięcia wieku emerytalnego	19
Prognozy co do oczekiwań ze strony pracodawcy po osiągnięciu wieku emerytalnego	21
Dobrowolność decyzji o przejściu na emeryturę	23
Motywacje do kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego	25
EMERYCI LUB RENCIŚCI NIEPRACUJĄCY I NIEPOSZUKUJĄCY PRACY	
– DLACZEGO PRZESTALI BYĆ AKTYWNI ZAWODOWO?	26
Charakterystyka respondentów nie aktywnych zawodowo	26
Charakter ostatnio wykonywanej pracy	27
Warunki ostatniej pracy – kontakt z ludźmi, obciążenie fizyczne i psychiczne	28
Zmiana sytuacji finansowej po zakończeniu pracy zawodowej	30
Dobrowolność decyzji o przejściu na emeryturę	32
Główne powody przejścia na emeryturę	33
Możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego	35
NIEPRACUJĄCY MAŁOPOLANIE W WIEKU 55–69 LAT POSZUKUJĄCY ZATRUDNIENIA	37
Charakterystyka respondentów niepracujących, ale poszukujących zatrudnienia	37
Charakter ostatnio wykonywanej pracy	38
Warunki poszukiwanej pracy – kontakt z ludźmi, obciążenie fizyczne i psychiczne	38
Szacowany wiek zakończenia aktywności zawodowej	39
Długość okresu pozostawania bez pracy	40
Charakter poszukiwanej pracy	40
Samocena szans na znalezienie pracy	41
Dobrowolność decyzji o przejściu na emeryturę	41
Główne powody przejścia na emeryturę	42
Motywacje do kontynuowania szukania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego	42
WNIOSKI	43
SPIS MAP	46
SPIS TABEL	46
SPIS WYKRESÓW	47

WSTĘP

Zmiany demograficzne, których efektem jest trwałe przekształcenie struktury wieku ludności i starzenie się społeczeństwa, stanowią obecnie jeden z istotnych problemów rynku pracy w Europie i w Polsce.

Wydłużanie aktywności zawodowej pracowników to zagadnienie, na które należy zwrócić uwagę. W obecnej sytuacji demograficznej zatrzymanie osób starszych na rynku pracy jest kwestią kluczową, z uwagi na aspekty zarówno gospodarcze, jak i społeczne, zdrowotne oraz psychologiczne.

Podmioty działające w obszarze rynku pracy i polityki społecznej w ramach kreowania strategii i polityk publicznych, nastawione są na jak najlepsze wykorzystanie zawodowego potencjału osób w wieku okołodemerytalnym oraz jednocześnie zaspokajanie nowych potrzeb społecznych. Prowadzone działania mają przyczynić się do **poprawy jakości życia starszego pokolenia** (osób w wieku emerytalnym, ale i przedemerytalnym), a także przynieść **korzyści makroekonomiczne**, wynikające z wydłużenia aktywności zawodowej (odsunięcie w czasie momentu przejścia na emeryturę)¹.

W kontekście procesu wydłużania aktywizacji zawodowej bardzo ważna jest zmiana postawy zarówno pracodawców, jak i samych zainteresowanych – osób powyżej 55. roku życia, które powinny być przygotowane do późniejszego odchodzenia na emeryturę, zdobywania nowych kwalifikacji i uprawnień oraz konkurowania z młodszym pokoleniem. Przygotowanie starszych pracowników trzeba postrzegać wieloaspektowo – zarówno jako **możliwość sprostania wymaganiom pracy pod względem kondycji fizycznej i dobrych warunków zdrowotnych, dostosowywania swoich umiejętności i uprawnień do zmieniających się wymagań rynku pracy, jak i psychiczną czy emocjonalną gotowość do pracowania dłużej, niż wynika to z dotychczasowych przyzwyczajeń i kalkulacji**².

Badanie opinii publicznej, jako ważna metoda oceny i wspomaganie polityk publicznych, posłużyła w tym przypadku do zbadania świadomości i postaw Małopolan w wieku okołodemerytalnym i emerytalnym (tj. 55–69 lat) odnośnie do wydłużania aktywności zawodowej – **oczekiwań, predyspozycji, wyzwań i barier**.

Wyniki przeprowadzonych analiz posłużą ocenie prowadzonych polityk publicznych z zakresu rynku pracy i polityki społecznej oraz będą przydatne w identyfikacji punktowych obszarów interwencji polityki regionalnej.

¹ J. Wiktorowicz, *Wydłużenie aktywności zawodowej czy przejście na emeryturę? Studium mikroekonomiczne*, „Studia Demograficzne” 2(166), wyd. PAN, 2014.

² CBOS, *Osoby po 45. roku życia na rynku pracy Lubelszczyzny. Raport z badań przeprowadzonych w ramach projektu*, www.cbos.pl/PL/efs/45plus_lubelskie/images/wiek_analizy.pdf [dostęp: 22.01.2025].

UWAGI METODOLOGICZNE

	<p>Cel badania</p>	<p>Głównym celem badania było pozyskanie informacji na temat warunków wydłużania aktywności zawodowej wśród mieszkańców Małopolski w wieku przedemerytalnym i emerytalnym.</p> <p>Skupiono uwagę m.in. na następujących aspektach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakter wykonywanej pracy oraz poziom obciążenia fizycznego i psychicznego, • poziom zadowolenia z wykonywanej pracy, • motyw wyjęcia na emeryturę oraz dobrowolność decyzji vs. nacisk ze strony pracodawcy, • zmiana sytuacji finansowej po zakończeniu pracy zawodowej, • stosunek do szkoleń i samorozwoju, • obawy przed zmianami po osiągnięciu wieku emerytalnego, • długość pozostawania bez pracy i samoocena swoich szans na jej znalezienie.
	<p>Metoda badawcza</p>	<p>Wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo – technika badawcza CATI (n=1210)</p>
	<p>Próba badawcza</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W badaniu ankietowym wzięło udział 1210 mieszkańców w wieku okołoemerytalnym. Próba badawcza obejmowała małopolskie kobiety w wieku 55–64 lat i małopolskich mężczyzn w wieku 60–69 lat. • W każdym z małopolskich podregionów wielkość próby badawczej wyniosła co najmniej 200 respondentów. • Dobór próby badawczej został dokonany na podstawie zarówno operatu telefonów stacjonarnych (25%), jak i telefonów komórkowych (75%) i miał charakter doboru losowego warstwowego.
	<p>Respondenci</p>	<p>W zależności od sytuacji zawodowej respondentów, narzędzie badawcze zostało podzielone na trzy bloki tematyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pracujący zawodowo (n=675), • nieaktywni zawodowo emeryci i renciści, którzy odeszli z rynku pracy (n=450), • niepracujący, ale aktywnie poszukujący pracy (n=56).

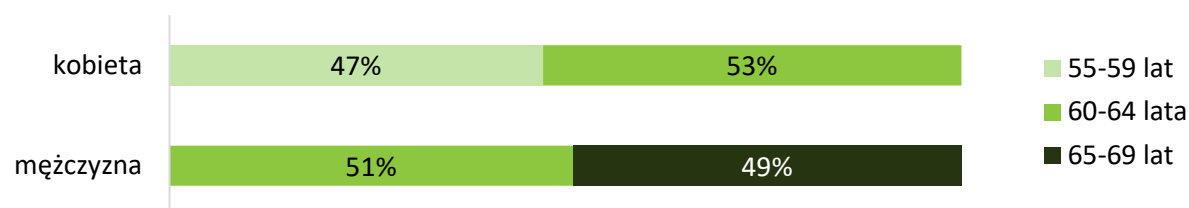
	<p>Zakres terytorialny</p>	<ul style="list-style-type: none"> Jednym z celów szczegółowych jest przedstawienie zróżnicowania opinii Małopolan w przekroju na podregion zamieszkania (z uwzględnieniem poziomu NUTS-3). Dzięki temu badanie stanowi istotną wskazówkę do określenia kluczowych wyzwań stojących przed polityką rozwoju w przekroju terytorialnym. Zasięg przestrzenny badania objął teren całego województwa małopolskiego, z uwzględnieniem wszystkich 6 podregionów, zgodnie z delimitacją przyjętą przez Główny Urząd Statystyczny, tj.: <ul style="list-style-type: none"> ➤ podregion miasto Kraków, ➤ podregion krakowski (powiaty: bocheński, krakowski, miechowski, myślenicki, proszowicki, wielicki), ➤ podregion nowosądecki (powiaty: gorlicki, limanowski, nowosądecki, miasto Nowy Sącz), ➤ podregion nowotarski (powiaty: nowotarski, suski, tatrzański), ➤ podregion oświęcimski (powiaty: chrzanowski, olkuski, oświęcimski, wadowicki), ➤ podregion tarnowski (powiaty: brzeski, dąbrowski, tarnowski, miasto Tarnów).
	<p>Termin realizacji badania</p>	<p>Badanie CATI zrealizowano na przełomie listopada i grudnia 2024 r.</p>

CHARAKTERYSTYKA PRÓBY BADAWCZEJ

W badaniu ankietowym wzięło udział **1210 mieszkańców** w wieku okołoemerytalnym. Próba badawcza obejmowała małopolskie kobiety w wieku 55–64 lat i małopolskich mężczyzn w wieku 60–69 lat. W przekroju na płeć **większy odsetek ankietowanych stanowiły kobiety – 54%**, wśród nich odnotowano więcej kobiet w wieku emerytalnym (tj. 60–64 lata) – 344 vs. 307.

Wykres 1. Respondenci biorący udział w badaniu w przekroju na płeć i wiek (n=1210)

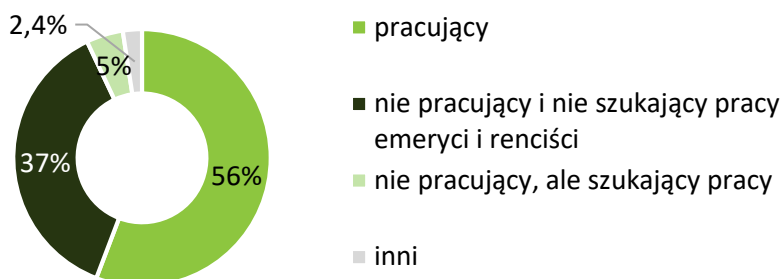

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

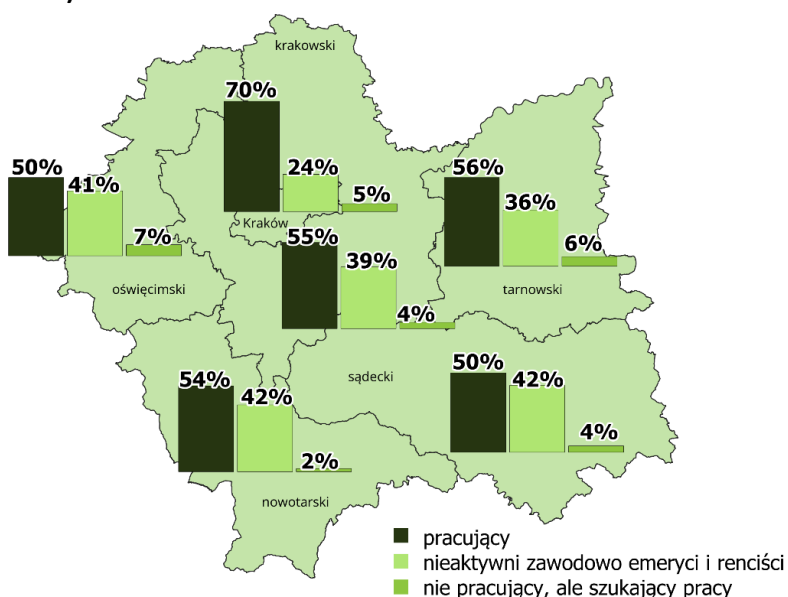
Wykres 2. Sytuacja zawodowa osób w wieku 55–69 lat biorących udział w badaniu³ (n=1210)

SPOŚRÓD 1210 OSÓB W WIEKU 55–69 LAT BIORĄCYCH UDZIAŁ W BADANIU ZIDENTYFIKOWANO NAJWIĘCEJ RESPONDENTÓW WCIAŻ PRACUJĄCYCH ZAWODOWO – 56% (WŚRÓD KRAKOWIAN AŻ 70%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Mapa 1. Sytuacja zawodowa osób w wieku 55–69 lat biorących udział w badaniu w przekroju terytorialnym (n=1210)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Tabela 1. Sytuacja zawodowa osób w wieku 55–69 lat biorących udział w badaniu w przekroju na płeć i wiek [liczba respondentów]⁴ (n=1210)

		OGÓŁEM	PRACUJE	SZUKA PRACY	JEST NA EMERYTURZE	JEST NA RENCIE
kobieta	55–59 lat	307	259	22	3	15
	60–64 lata	344	109	26	312	6
mężczyzna	60–64 lata	285	233	31	16	27
	65–69 lat	274	74	10	249	4
RAZEM		1210	675	89⁵	580⁶	52⁷

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

³ Kategoria „inne” obejmuje respondentów niewpisujących się w żadną z 3 głównych kategorii, m.in. osoby, które nigdy nie pracowały i nie szukają aktualnie pracy.

⁴ Wybrane kategorie nie sumują się do liczby ogółem, gdyż nie są one rozłączne, np. pracujący emeryci, pracujący poszukujący innej pracy.

⁵ W ramach tej kategorii ujęte zostały zarówno osoby pracujące i szukające innej pracy, jak i osoby bezrobotne szukające pracy.

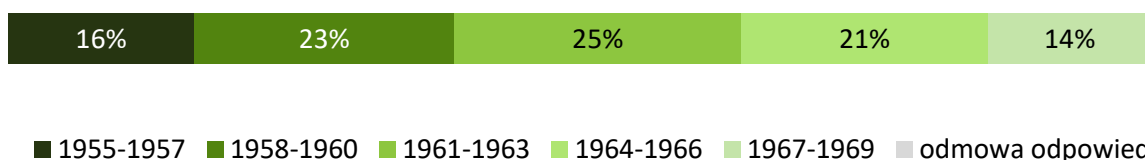
⁶ W ramach tej kategorii ujęci zostali zarówno nadal pracujący lub szukający pracy emeryci, jak i emeryci nieaktywni zawodowo.

⁷ W ramach tej kategorii ujęci zostali zarówno nadal pracujący lub szukający pracy renciści, jak i renciści nieaktywni zawodowo.

Pod względem roku urodzenia respondentów 1/4 z nich urodziła się w latach 1961–1963. Mając na uwadze pojedyncze roczniki, dominują respondenci urodzeni w roku 1960 (197 na 1210 respondentów).

Wykres 3. Respondenci biorący udział w badaniu w przekroju na rok urodzenia (n=1210)

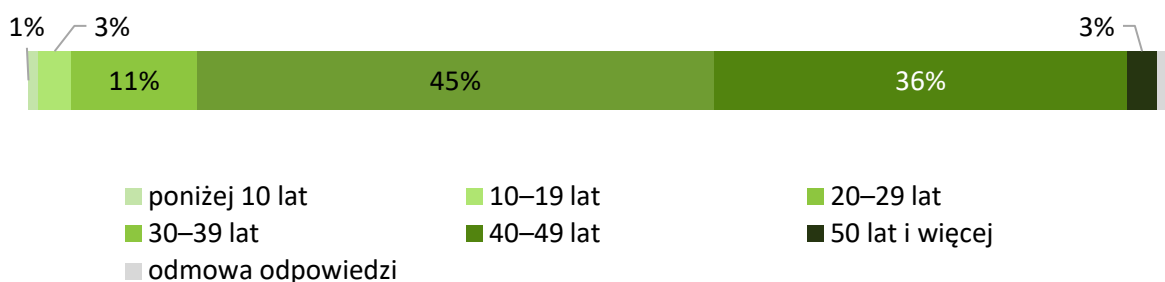

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

SPOŚRÓD 1210 RESPONDENTÓW 48% WSKAZAŁO NA POBIERANIE EMERYTURY (580 NA 1210), PRZY CZYM EMERYCI NIEAKTYWNI JUŻ ZAWODOWO STANOWIĄ 37% OGÓŁU (450 NA 1210). RESZTA BADANYCH EMERYTÓW NADAL PRACUJE LUB SZUKA PRACY.

Pod względem doświadczenia zawodowego respondentów wyrażonego w liczbie przepracowanych lat – dominują osoby mające doświadczenie w przedziale 30–39 lat (45%). Na drugiej pozycji znalazły się osoby deklarujące doświadczenie w przedziale 40–49 lat (36%). Co ciekawe, 3% ankietowanych wskazało, że przepracowało co najmniej 50 lat. Mając na uwadze pojedyncze wskazania, **dominują respondenci, którzy przepracowali równie 40 lat** – 222 osoby, tj. niemal co piąty respondent.

Wykres 4. Respondenci biorący udział w badaniu w przekroju na doświadczenie zawodowe wyrażone w latach (n=1210)

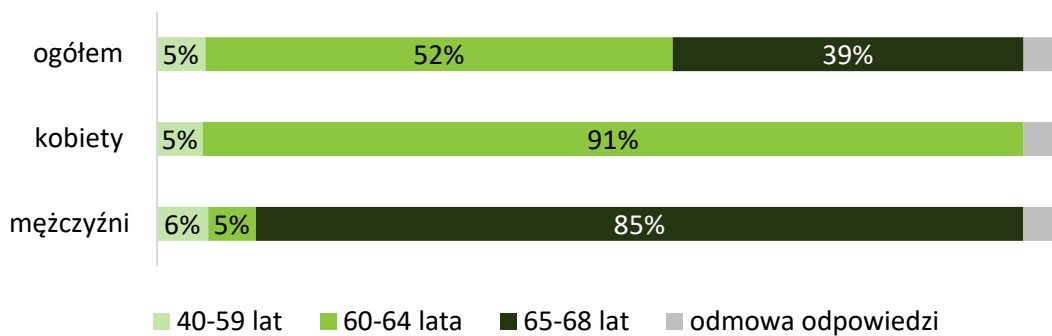
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Małopolscy emeryci ogółem (tj. 580 na 1210 respondentów) zostali poproszeni o wskazanie, od jakiego wieku pobierają świadczenie emerytalne. **Zarówno badane małopolskie emerytki, jak i emeryci najczęściej wskazywali na wiek uprawniający wynikający z ustawy na przejście na emeryturę**, tj.:

- przejście na emeryturę **w 60. roku życia** – 246 na 315 emerytek,
- przejście na emeryturę **w 65. roku życia** – 209 na 265 emerytów.

Warto zaznaczyć, że wszyscy z badanych emerytów zaczęli pobierać świadczenie emerytalne przed przekroczeniem 70. roku życia.

Wykres 5. Od jakiego wieku pobiera Pan(i) emeryturę? (n=580)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Analizując poziom wykształcenia badanych, największy odsetek osób wskazał „średnie lub policealne” – 42%. Ponad 1/3 respondentów zadeklarowała wykształcenie wyższe.

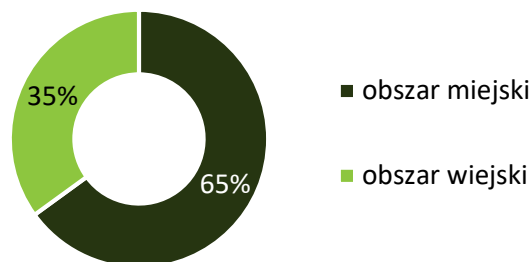
Wykres 6. Respondenci biorący udział w badaniu w przekroju na poziom wykształcenia⁸ (n=1210)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Wykres 7. Respondenci biorący udział w badaniu w przekroju na obszar zamieszkania (miasto/wieś) (n=1210)

POD WZGLĘDEM OBSZARU ZAMIESZKANIA RESPONDENTÓW, ZDECYDOWANA WIĘKSZOŚĆ TO OSOBY Z TERENÓW MIEJSKICH – NIEMAL 2/3 BADANYCH

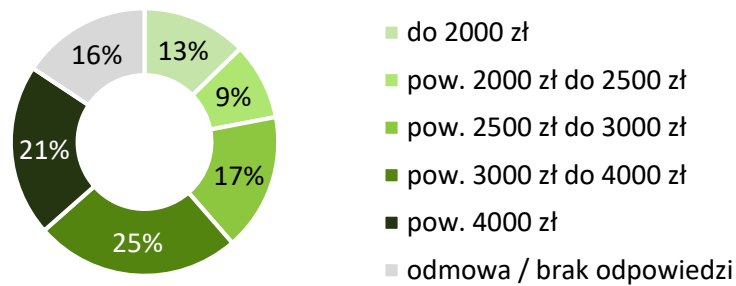
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Najwięcej, tj. 1/4 badanych zadeklarowała średni miesięczny dochód netto („na rękę”) z ostatnich 3 miesięcy w przeliczeniu na 1 osobę w gospodarstwie domowym na poziomie powyżej 3000 zł do 4000 zł. Aż 16% ankietowanych nie zgodziło się na udzielenie odpowiedzi.

⁸ Respondenci z wykształceniem podstawowym nie byli brani pod uwagę w trakcie analiz, ponieważ stanowili jedynie 2% ogółu badanych.

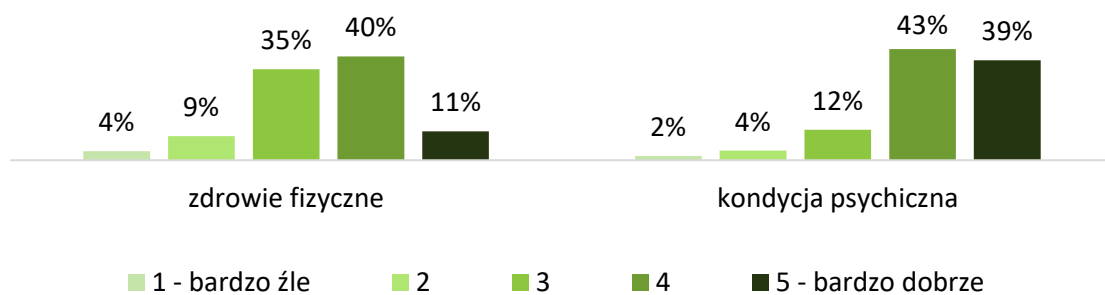
Wykres 8. Respondenci biorący udział w badaniu w przekroju na średni miesięczny dochód netto (n=1210)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Ankietowani ocenili swój stan zdrowia fizycznego średnio na **3,5**, natomiast stan kondycji psychicznej – średnio na **4,1** (mając na uwadze skalę 5-stopniową, gdzie 1 – bardzo źle, 5 – bardzo dobrze).

Wykres 9. Respondenci biorący udział w badaniu w przekroju na samoocenę stanu zdrowia fizycznego i psychicznego (n=1210)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

NAJWIĘKSZY ODSETEK RESPONDENTÓW OGÓŁEM (27%) ZAPYTANYCH O WIEK **DEFINITYWNEGO ZAKOŃCZENIA AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ** WSKAZAŁ NA „TRUDNO POWIEDZIEĆ”. ZARÓWNO KOBIECY, JAK I MĘŻCZYŹNI NAJCZĘŚCIEJ WSKAZYWALI NA WIEK UPRAWNIAJĄCY ZGODNIE Z USTAWĄ NA PRZEJŚCIE NA EMERYTURĘ, TJ.:

- 60 LAT – 163 NA 651 KOBIECY (TJ. 1/4 BADANYCH KOBIECY),
- 65 LAT – 146 NA 559 MĘŻCZYŹN (TJ. 1/4 BADANYCH MĘŻCZYŹN).

Warto zaznaczyć, że ponad połowa respondentów zamieszkuje 2-osobowe gospodarstwo domowe. Odnotowano 14% badanych osób w wieku 55–69 lat mieszkających samotnie.

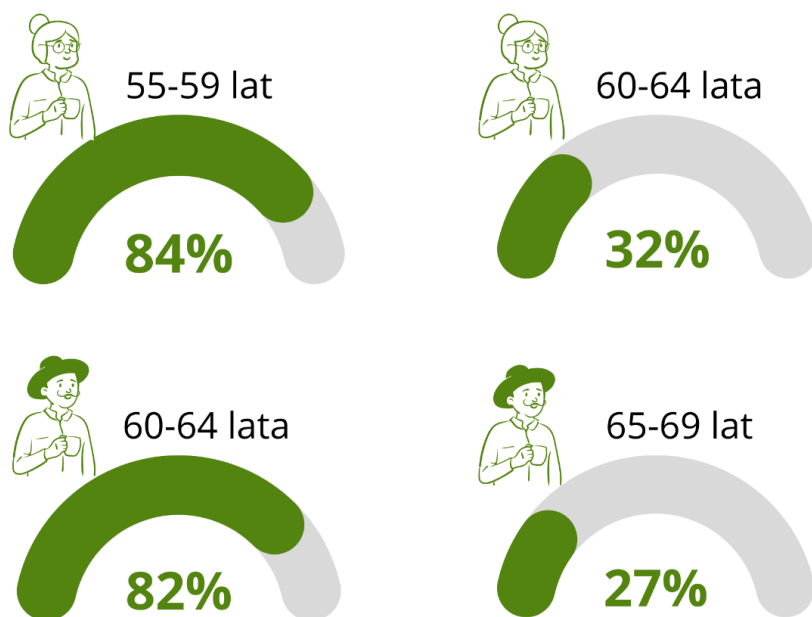
MAŁOPOLANIE W WIEKU 55–69 LAT PRACUJĄCY ZAWODOWO

Charakterystyka respondentów pracujących zawodowo

W ramach ankiety zbadano 675 Małopolan w wieku 55–69 lat, którzy podejmują aktualnie pracę. W przekroju na płeć i wiek nieco **większy odsetek tego typu osób odnotowano wśród kobiet w wieku przedemerytalnym (84% vs. 82% wśród mężczyzn w wieku przedemerytalnym)**. Mając z kolei na uwadze **pracujących respondentów, którzy osiągnęli już wiek emerytalny – również przeważają kobiety (32% vs. 27% wśród mężczyzn)**. W ujęciu ogólnym odnotowano 57% pracujących kobiet wśród ogółu badanych kobiet oraz 55% pracujących mężczyzn wśród ogółu badanych mężczyzn.

Wykres 10. Pracujący zawodowo – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na płeć i wiek (n=1210)

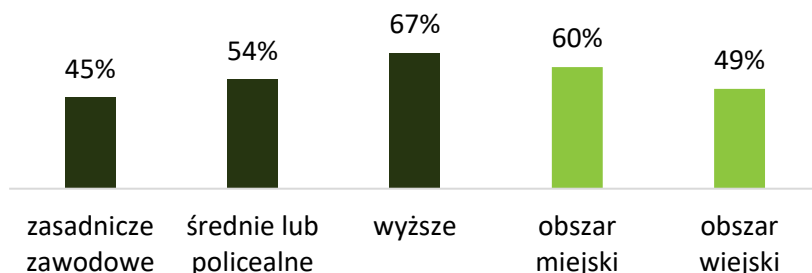
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Jeśli chodzi o poziom wykształcenia, **najwięcej zatrudnionych odnotowano wśród osób z wykształceniem wyższym – 67%** (vs. 45% wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym).

Sporą różnicę w zakresie odsetka pracujących osób w wieku 55–69 lat notuje się w przekroju na miasto/wieś – **60% wśród mieszkańców miast vs. 49% wśród mieszkańców wsi**.

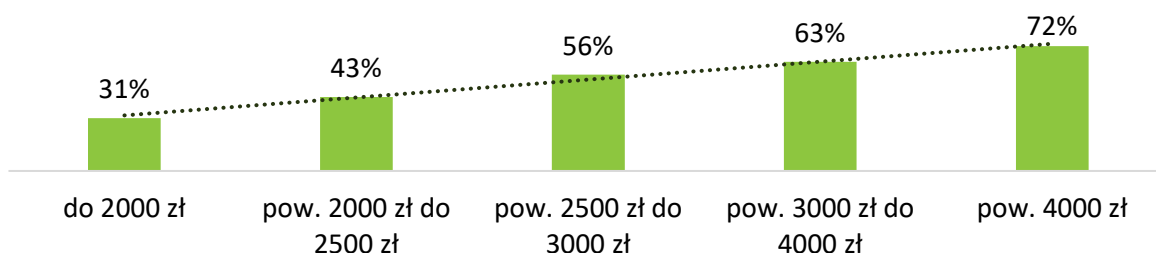
Wykres 11. Pracujący zawodowo – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na wykształcenie i obszar zamieszkania (n=1210)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Nie jest zaskoczeniem fakt, że **im wyższy deklarowany dochód netto, tym wyższy odsetek pracujących** w danej grupie – od 31% pracujących wśród osób z dochodem do 2000 zł netto do aż 72% pracujących osób z dochodem najwyższym, tj. powyżej 4000 zł netto.

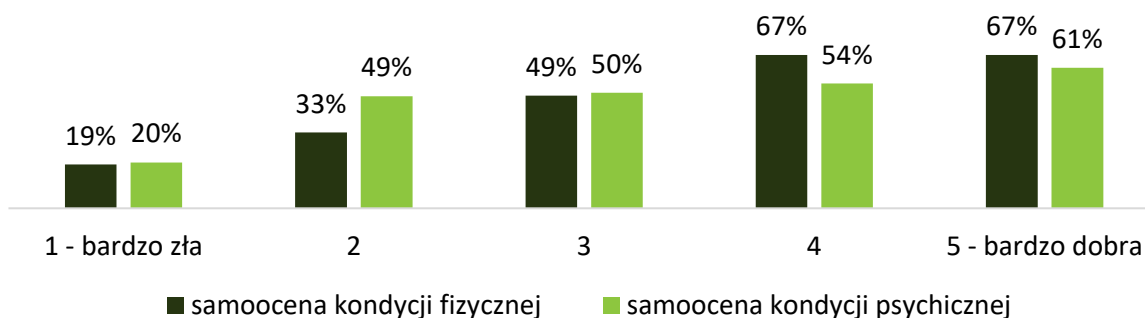
Wykres 12. Pracujący zawodowo – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na średni miesięczny dochód netto (n=1210)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Widoczna jest korelacja pomiędzy **samooceną kondycji fizycznej i psychicznej a podejmowaniem pracy zawodowej – im wyższa samoocena w obu przypadkach, tym większy odsetek wśród nich pracujących** osób w wieku 55–69 lat. Przykładowo od zaledwie 19% pracujących wśród respondentów oceniających swoją kondycję fizyczną na poziomie bardzo złym do 67% pracujących wśród oceniających ją jako dobrą lub bardzo dobrą.

Wykres 13. Pracujący zawodowo – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na samoocenę kondycji fizycznej i psychicznej (n=1210)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

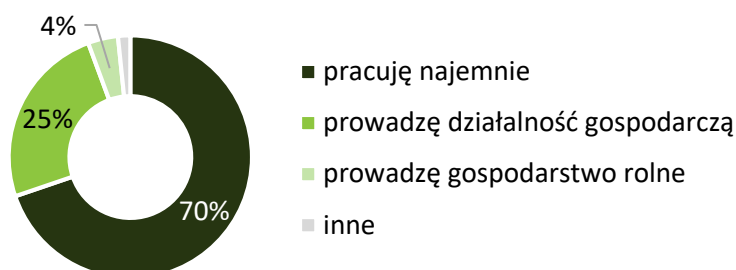

W przekroju terytorialnym **najwięcej pracujących odnotowano wśród krakowian w wieku 55–69 lat – 70%**. Dla porównania wśród respondentów z podregionu oświęcimskiego czy nowosądeckiego odsetek ten wyniósł aż o 20 p.p. mniej.

Charakter wykonywanej pracy

Mając na uwadze rodzaj zatrudnienia, zdecydowana **większość pracujących osób w wieku 55–69 lat (tj. 70%) to pracownicy najemni**, a 1/4 z nich zadeklarowała prowadzenie własnej działalności gospodarczej.

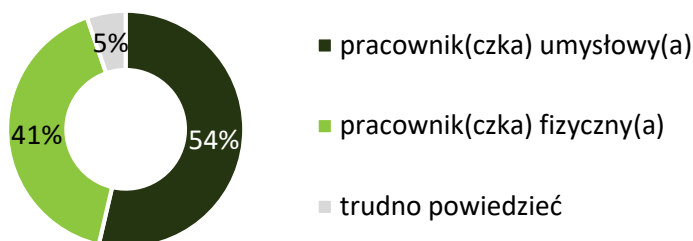
Wykres 14. Rodzaj zatrudnienia wśród pracujących osób w wieku 55–69 lat⁹ (n=675)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Ponad połowa pracujących respondentów wskazała na wykonywanie pracy umysłowej – różnica aż 13 p.p. względem respondentów pracujących fizycznie. **Prace umysłowe dominują zwłaszcza wśród kobiet – 61%** (vs. 45% wśród mężczyzn), mieszkańców miast – 60% (vs. 40% wśród mieszkańców wsi) oraz osób z wykształceniem wyższym – 92% (vs. 6% wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym).

Wykres 15. Jaki charakter ma wykonywana przez Panią/Pana praca? (n=675)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

⁹ Wśród osób, które wskazały na „inne” formy zatrudnienia, odnotowano m.in. księży, artystów wykonujących wolny zawód, pracujących za granicą czy pracujących dorywczo.

Tabela 2. Jaki charakter miała przeważnie wykonywana przez Panią/Pana praca a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=675)

		PRACOWNIK(CZKA) UMYSŁOWY(A)	PRACOWNIK(CZKA) FIZYCZNY(A)
płeć	kobieta	61%	34%
	mężczyzna	45%	49%
wiek	55–59 lat	58%	38%
	60–64 lata	52%	44%
	65–69 lat	49%	41%
wykształcenie	zasadnicze zawodowe	6%	91%
	średnie lub policealne	34%	58%
	wyższe	92%	5%
obszar zamieszkania	obszar miejski	60%	35%
	obszar wiejski	40%	54%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Warunki pracy – kontakt z ludźmi, obciążenie fizyczne i psychiczne

Niemal 90% pracujących osób w wieku 55–69 lat wskazało, że kontakty z ludźmi stanowią co najmniej połowę czasu ich pracy (w tym 58% zadeklarowało, że niemal cały czas pracy).

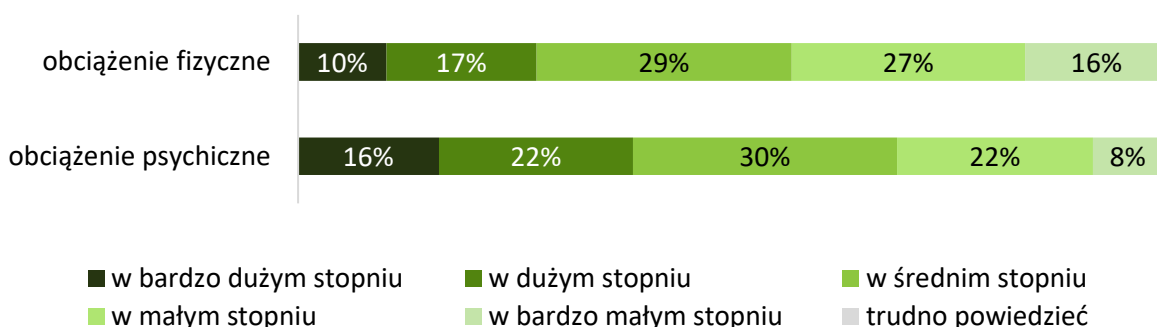
Wykres 16. Jaką część Pani(a) pracy stanowią kontakty z innymi ludźmi (klientami, współpracownikami)? (n=675)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

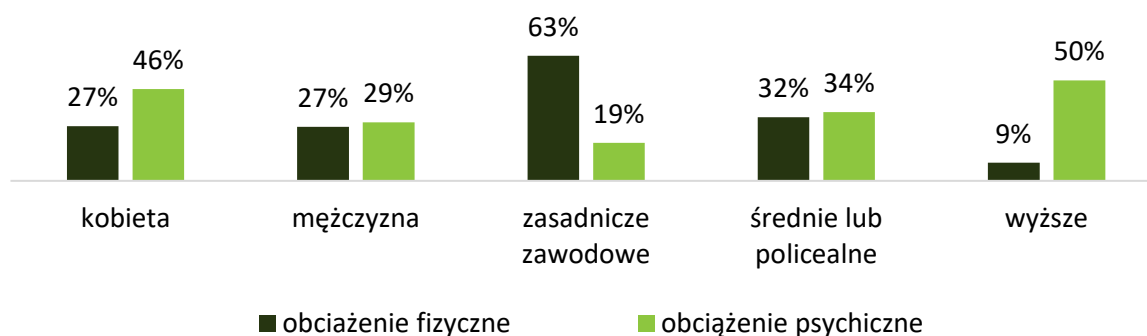
Z uwagi na fakt, że większość badanych pracujących wskazało na wykonywanie pracy umysłowej, **wyższy jest wśród nich poziom obciążenia psychicznego niż fizycznego (38% vs. 27% wskazań „duże” i „bardzo duże”)**. Spore różnice obciążenia psychicznego widoczne są w przekroju na płeć – deklaruje je niemal połowa pracujących kobiet i niespełna 30% pracujących mężczyzn.

Wykres 17. Poziom obciążenia fizycznego (wykres górny) i psychicznego (wykres dolny) w aktualnie wykonywanej pracy (n=675)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Wykres 18. Poziom obciążenia fizycznego i psychicznego (duży i bardzo duży stopień) w aktualnie wykonywanej pracy a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=675)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Nie jest zaskoczeniem fakt, że **im większe obciążenie psychiczne w aktualnie wykonywanej pracy, tym gorzej oceniany stan kondycji psychicznej** przez respondentów. Ponad 3/4 pracujących oceniających źle lub bardzo źle swoją kondycję psychiczną wskazało na obciążenie psychiczne w pracy (vs. niespełna 30% wśród respondentów oceniających ją jako „bardzo dobrą”). Jeszcze wyraźniej tendencja ta przedstawia się w przypadku oceny stanu zdrowia fizycznego oraz deklarowanego obciążenia fizycznego w aktualnie wykonywanej pracy (tj. 63% vs. zaledwie 4%).

Tabela 3. Poziom obciążenia fizycznego i psychicznego (duży i bardzo duży stopień) w aktualnie wykonywanej pracy a ocena stanu zdrowia fizycznego i kondycji fizycznej (n=675)

	POZIOM OBCIĄŻENIA FIZYCZNEGO W PRACY
1 – bardzo zła kondycja fizyczna	63%
2	54%
3	46%
4	17%
5 – bardzo dobra kondycja fizyczna	4%

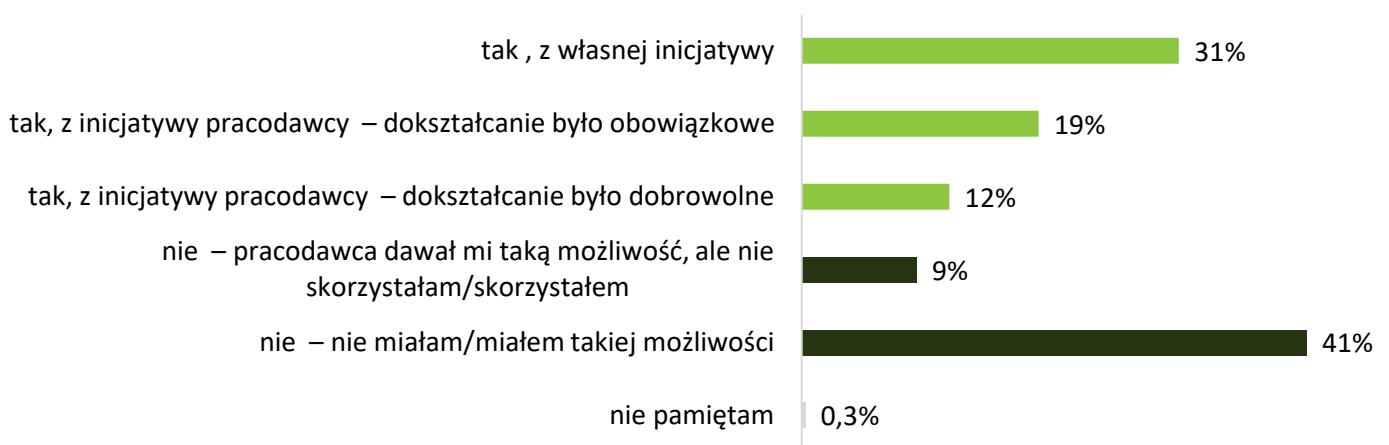
	POZIOM OBCIĄŻENIA PSYCHICZNEGO W PRACY
1 – bardzo zła kondycja psychiczna	75%
2	82%
3	53%
4	39%
5 – bardzo dobra kondycja psychiczna	30%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Rozwijanie umiejętności zawodowych w ostatnich 12 miesiącach

Pracujące osoby w wieku 55–69 lat zostały zapytane o to, czy w trakcie ostatnich 12 miesięcy podejmowały **działania na rzecz rozwoju swoich umiejętności** zawodowych (z wyłączeniem kursów BHP i p.poż). Łącznie odnotowano **ponad 60% wskazań twierdzących (w tym niemal 1/3 wskazań „z własnej inicjatywy”)**. Z drugiej strony połowa wskazań respondentów miała wymiar negatywny, przy czym aż 41% wskazało, że nie rozwijało swoich umiejętności, bo nie miało takiej możliwości ze strony pracodawcy.

Wykres 19. Czy w ostatnich 12 miesiącach rozwijał(a) Pan(i) w jakikolwiek sposób swoje umiejętności zawodowe (za wyjątkiem kursów BHP i p.poż)?¹⁰ (n=675)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Ocena stopnia zadowolenia z wykonywanej pracy

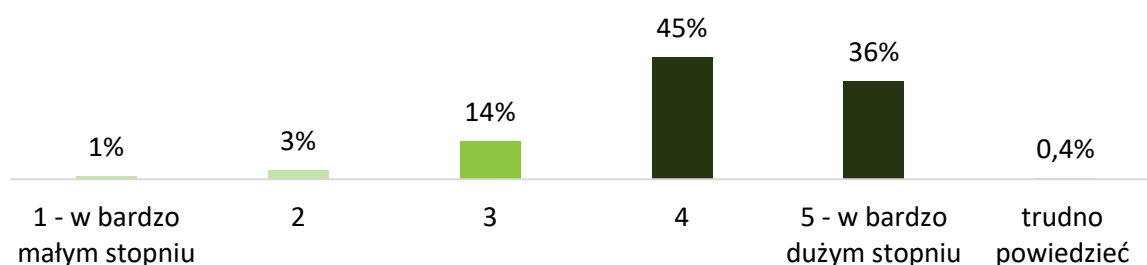
Pozytywny jest fakt, że **Małopolanie w wieku 55–69 lat wykazują wysoki poziom zadowolenia z aktualnie wykonywanej pracy – aż 8 na 10** z nich zadeklarowało, że są

¹⁰ Pytanie wielokrotnego wyboru.

usatysfakcjonowani w co najmniej dużym stopniu (w tym ponad 1/3 w stopniu bardzo dużym). Odsetek wskazań negatywnych wyniósł łącznie zaledwie 4%.

Wykres 20. Samoocena poziomu zadowolenia ze swojej pracy (n=675)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Nie jest zaskoczeniem fakt, że **poziom zadowolenia z wykonywanej pracy skorelowany jest silnie z poziomem zarobków** – aż 9 na 10 pracujących z dochodem najwyższym (tj. powyżej 4000 zł netto miesięcznie) **ocenia pozytywnie** swoją pracę (dla porównania 66% wśród respondentów z dochodem najniższym, tj. poniżej 2000 zł netto miesięcznie).

Ze swojej aktualnej pracy nieco większe zadowolenie wykazują mężczyźni (83% vs. 79% wśród kobiet), mieszkańcy miast (83% vs. 75% wśród mieszkańców wsi) oraz – co ciekawe – seniorzy z najstarszej grupy wiekowej (aż 92%).

Tabela 4. Samoocena poziomu zadowolenia ze swojej pracy a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=675)

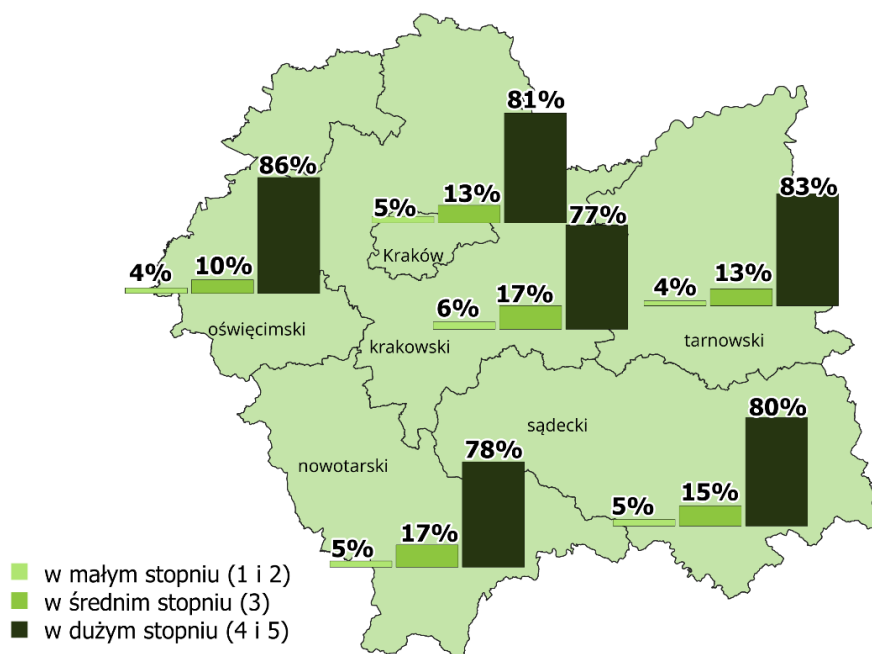
		W MAŁYM I BARDZO MAŁYM STOPNIU	W DUŻYM I BARDZO DUŻYM STOPNIU
płeć	kobieta	6%	79%
	męczyzna	3%	83%
wiek	55-59 lat	7%	77%
	60-64 lata	4%	81%
	65-69 lat	0%	92%
wykształcenie	zasadnicze zawodowe	6%	72%
	średnie lub policealne	6%	77%
	wyższe	3%	88%
obszar zamieszkania	obszar miejski	4%	83%
	obszar wiejski	5%	75%
dochód	do 2000 zł	11%	66%
	pow. 2000 zł do 2500 zł	0%	77%
	pow. 2500 zł do 3000 zł	5%	71%
	pow. 3000 zł do 4000 zł	5%	84%
	pow. 4000 zł	3%	90%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Większy poziom zadowolenia z aktualnie wykonywanej pracy na tle regionu odczuwają mieszkańcy podregionu oświęcimskiego (86% vs. 77% wśród mieszkańców podregionu krakowskiego).

Mapa 2. Samoocena poziomu zadowolenia ze swojej pracy a podregion zamieszkania (n=675)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Szacowany wiek zakończenia aktywności zawodowej

W ramach kolejnego pytania Małopolanie w wieku 55–69 lat zostali poproszeni o wskazanie, do jakiego wieku byliby w stanie wykonywać swoją obecną pracę w wymiarze minimum 20 godzin tygodniowo.

Najwięcej respondentów (tj. 40%) nie potrafiło oszacować potencjalnego wieku przejścia na emeryturę. Mniej niż co czwarty wskazał na wiek z przedziału 65–69 lat.

Analizując pojedyncze lata, najwięcej liczbowych wskazań padło dla:

- do 70. roku życia – 109 na 675 pracujących (tj. 16%),
- do 65. roku życia – 100 na 675 pracujących (tj. 15%),
- do 60. roku życia – 44 na 675 pracujących (tj. 7%).

Co ciekawe, 4 respondenci ambitnie przyznało, że gotowi są pracować nawet po przekroczeniu 90. roku życia.

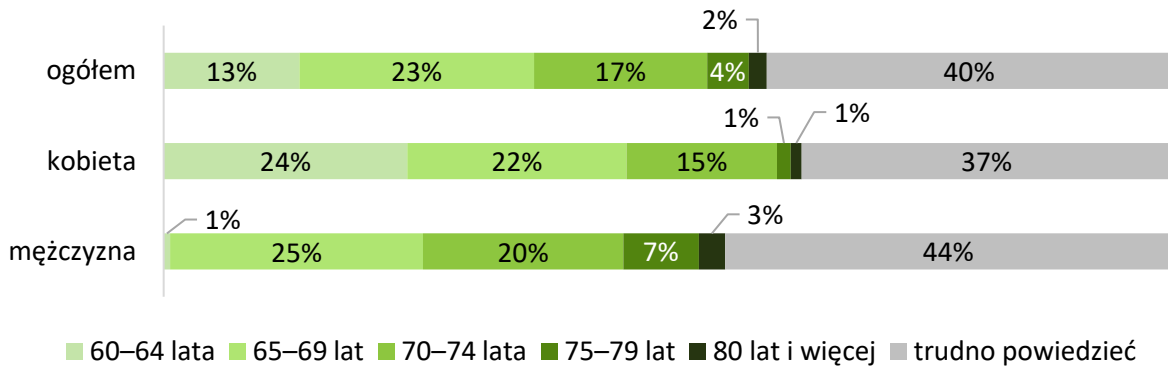
Kobiety najczęściej wskazywały na przedział wiekowy 60–64 lata (niemal 1/4 z nich), natomiast mężczyźni – przedział wiekowy 65–69 lat (1/4 z nich). Co ciekawe, biorąc pod uwagę pojedyncze lata,

najwięcej kobiet szacowało 65. rok życia jako wiek przejścia na emeryturę (55 na 368 vs. 44 na 368 w przypadku ustawowego 60. roku życia). Podobnie **w przypadku**

mężczyzn przeważał we wskazaniach 70. rok życia (56 na 307 vs. 45 na 307 w przypadku ustawowego 65. roku życia). Może to świadczyć o tym, że respondenci przewidują konieczność podwyższenia wieku emerytalnego w przyszłości ze strony rządu bądź też sami szacują, że będą czuć się na siłach pracować dłużej niż wymaga tego od nich ustawa.

Wykres 21. Do jakiego wieku był(a)by Pan(i) w stanie wykonywać swoją obecną pracę w wymiarze minimum 20 godzin tygodniowo? (n=675)

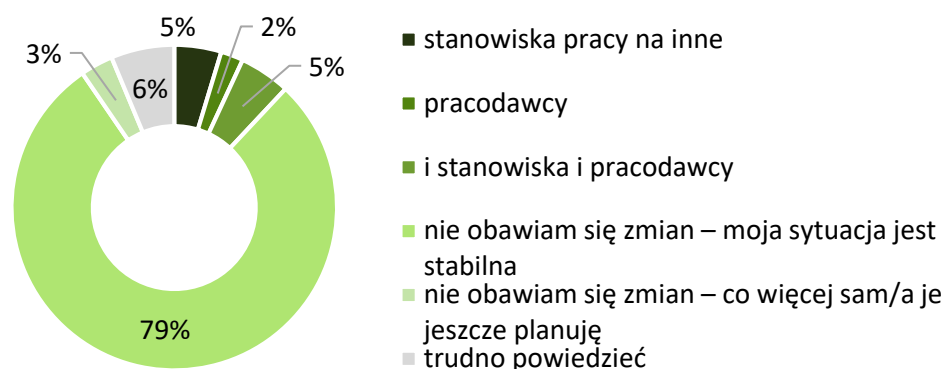

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Obawy przed koniecznością zmian do osiągnięcia wieku emerytalnego

Wśród badanych pracujących w wieku 55–69 lat, 492 na 675 znajdowało się poniżej wieku emerytalnego. Do respondentów tych skierowano kilka dodatkowych pytań, m.in. o to, czy w okresie, który pozostał im do osiągnięcia wieku emerytalnego obawiają się konieczności pewnych zmian w swojej pracy. W świetle wyników **aż 8 na 10 pracujących poniżej wieku emerytalnego zadeklarowało, że ich sytuacja w pracy jest stabilna** i nie obawiają się zmiany zarówno stanowiska, jak i pracodawcy. Na obawę przed zmianą stanowiska wskazali nieliczni – 5%, a na obawę przed zmianą pracodawcy – jedynie 2%. Kolejne 5% obawia się ewentualnej konieczności zmiany i pracodawcy, i stanowiska.

Wykres 22. Czy w okresie, który pozostał Pani(u) do osiągnięcia wieku emerytalnego obawia się Pan(i) konieczności zmian w swojej pracy? (n=492)

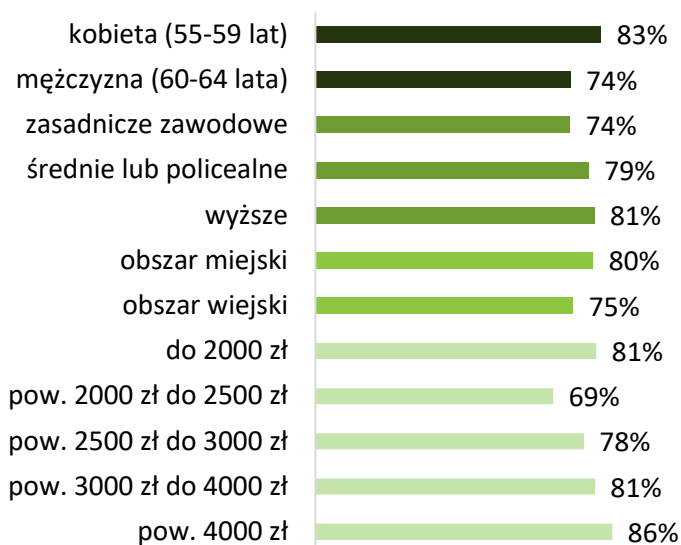

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Co ciekawe, **bardziej pewne siebie są pracujące kobiety poniżej wieku emerytalnego niż mężczyźni** – różnica niemal 10 p.p. z zakresu deklaracji o braku obaw przed zmianami i stabilności sytuacji w obecnej pracy. **Większą pewnością siebie wykazują też respondenci z wykształceniem wyższym** (81% vs. 74% wśród respondentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym) oraz mieszkańcy miast (80%). W przypadku średniego dochodu netto sytuacja nie jest jednoznaczna – najwyższy wynik uzyskano co prawda wśród respondentów zarabiających najwięcej, tj. powyżej 4000 zł netto (86%), jednak wysoko znalazły się też osoby z dochodem poniżej 2000 zł netto.

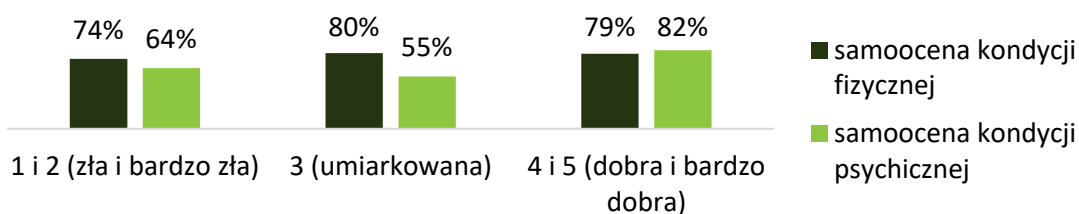
Wykres 23. Wskazanie „nie obawiam się zmian – moja sytuacja jest stabilna” a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=492)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

W przekroju na poziom samooceny zarówno kondycji fizycznej, jak i psychicznej bardziej pewni siebie są pracujący respondenci poniżej wieku emerytalnego oceniający je jako dobre lub bardzo dobre (odpowiednio 79% i 82% wskazań „nie obawiam się zmian – moja sytuacja jest stabilna”).

Wykres 24. Wskazanie „nie obawiam się zmian – moja sytuacja jest stabilna” a samoocena kondycji fizycznej i psychicznej (n=492)

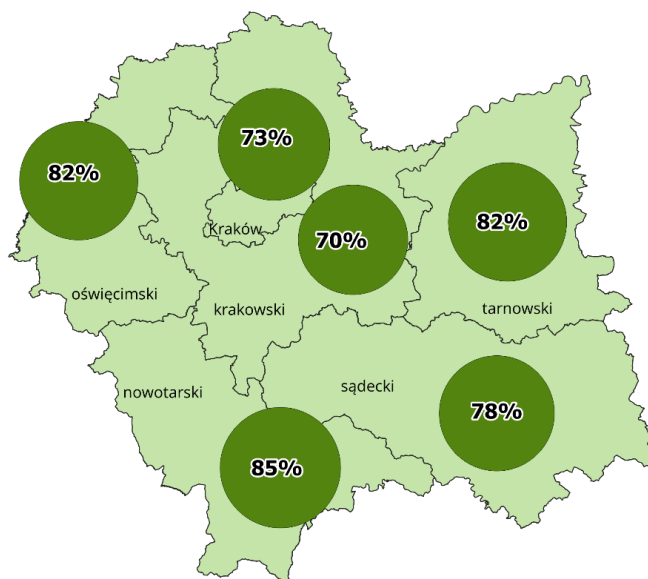

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Ciekawie może fakt, że najmniejszy odsetek wskazań odnośnie braku obaw przed zmianami i poczucie stabilności sytuacji cechuje mieszkańców Krakowa i podregionu krakowskiego. Z kolei najbardziej pewni siebie w tym względzie są mieszkańcy podregionu nowotarskiego (85% vs. odpowiednio 73% i 70%).

Mapa 3. Wskazanie „nie obawiam się zmian – moja sytuacja jest stabilna” a podregion zamieszkania (n=492)

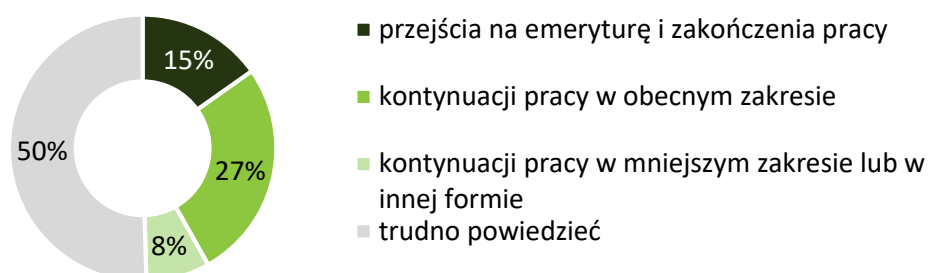

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Prognozy co do oczekiwań ze strony pracodawcy po osiągnięciu wieku emerytalnego

Aż **połowa** pracujących poniżej wieku emerytalnego nie była w stanie przewidzieć, czego będzie oczekiwał od nich pracodawca po osiągnięciu przez nich wieku emerytalnego. Spośród pozostałych wskazań najczęściej padała odpowiedź, że pracodawca będzie oczekiwał od nich kontynuacji pracy w obecnym zakresie – 27%. **Niezbyt liczna grupa (tj. 15%) sądzi, że pracodawca będzie oczekiwał od nich przejścia na emeryturę i zakończenia pracy.**

Wykres 25. Jak Pan(i) sądzi, czy po osiągnięciu przez Panią(a) wieku emerytalnego obecny pracodawca będzie od Pani(a) oczekiwał zmian? (n=492)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Na wizję przejścia na emeryturę i zakończenia pracy jako wymóg ze strony pracodawcy zdecydowanie najczęściej wskazywali respondenci z **wykształceniem zasadniczym zawodowym** – przewiduje to ponad 1/3 z nich (dla porównania tylko co dziesiąty respondent z wykształceniem wyższym). Duże różnice odnotowano także w przekroju na średni miesięczny dochód netto – **najwięcej wskazań padło**

ze strony zarabiających najmniej – około 25%, najmniej z kolei wśród respondentów o dochodzie najwyższym (tj. powyżej 4000 zł netto) – zaledwie 5% z nich przewiduje taką możliwość.

Tabela 5. Jak Pan(i) sądzi, czy po osiągnięciu przez Panią(a) wieku emerytalnego obecny pracodawca będzie od Pani(a) oczekiwał zmian (a wybrane kategorie społeczno-demograficzne)? (n=492)

ZMIANY OCZEKIWANE PRZEZ PRACODAWCĘ				
	PRZEJŚCIE NA EMERYTURĘ I ZAKOŃCZENIE PRACY	KONTYNUACJA PRACY W OBECNYM ZAKRESIE	KONTYNUACJA PRACY W MNIJSZYM ZAKRESIE LUB W INNEJ FORMIE	TRUDNO POWIEDZIEĆ
kobieta (55–59 lat)	17%	28%	8%	47%
mężczyzna (60–64 lata)	14%	25%	7%	54%
zasadnicze zawodowe	34%	12%	7%	47%
średnie lub policealne	11%	22%	9%	57%
wyższe	10%	39%	6%	45%
obszar miejski	13%	31%	7%	50%
obszar wiejski	20%	19%	9%	52%
do 2000 zł	25%	25%	16%	34%
pow. 2000 zł do 2500 zł	28%	19%	3%	50%
pow. 2500 zł do 3000 zł	16%	21%	6%	56%
pow. 3000 zł do 4000 zł	17%	26%	7%	49%
pow. 4000 zł	5%	34%	6%	55%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Przejście na emeryturę i zakończenie pracy jako wymóg ze strony pracodawcy **dwukrotnie częściej prognozują respondenci oceniający źle zarówno swoją kondycję fizyczną, jak i psychiczną** (w obu przypadkach po 32% vs. 12–13% wskazań wśród respondentów oceniających je dobrze).

Tabela 6. Jak Pan(i) sądzi, czy po osiągnięciu przez Panią(a) wieku emerytalnego obecny pracodawca będzie od Pani(a) oczekiwał zmian (a samoocena kondycji fizycznej i psychicznej)? (n=492)

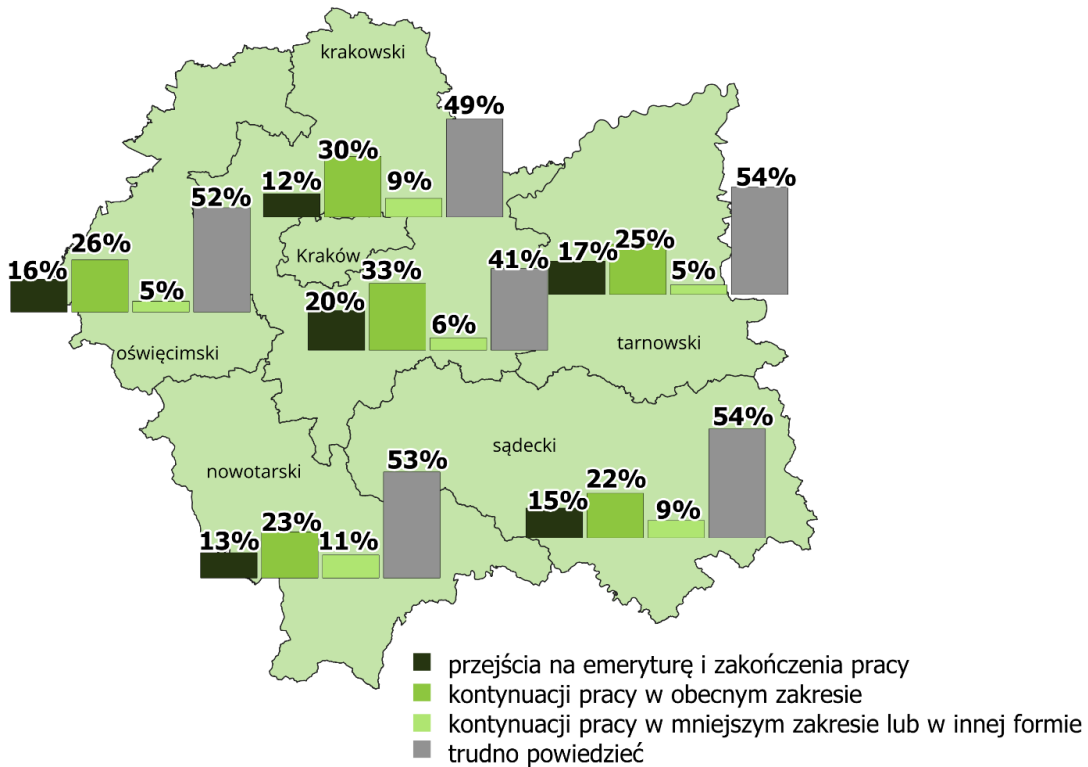
ZMIANY OCZEKIWANE PRZEZ PRACODAWCĘ				
	PRZEJŚCIE NA EMERYTURĘ I ZAKOŃCZENIE PRACY	KONTYNUACJA PRACY W OBECNYM ZAKRESIE	KONTYNUACJA PRACY W MNIJSZYM ZAKRESIE LUB W INNEJ FORMIE	TRUDNO POWIEDZIEĆ
SAMOOCENA KONDYCJI FIZYCZNEJ				
1 i 2 (zła i bardzo zła)	32%	24%	12%	32%
3 (umiarkowana)	17%	19%	6%	59%
4 i 5 (dobra i bardzo dobra)	12%	32%	8%	48%
SAMOOCENA KONDYCJI PSYCHICZNEJ				
1 i 2 (zła i bardzo zła)	32%	18%	5%	45%
3 (umiarkowana)	24%	12%	18%	45%
4 i 5 (dobra i bardzo dobra)	13%	29%	7%	51%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Mieszkańcy podregionu krakowskiego częściej niż pozostali wskazywali, że po osiągnięciu przez nich wieku emerytalnego pracodawca będzie oczekiwał od nich przejścia na emeryturę i zakończenia pracy (20% vs. 12% wśród krakowian).

Mapa 4. Jak Pan(i) sądzi, czy po osiągnięciu przez Panią(a) wieku emerytalnego obecny pracodawca będzie od Pani(a) oczekiwał zmian (a podregion zamieszkania)? (n=492)

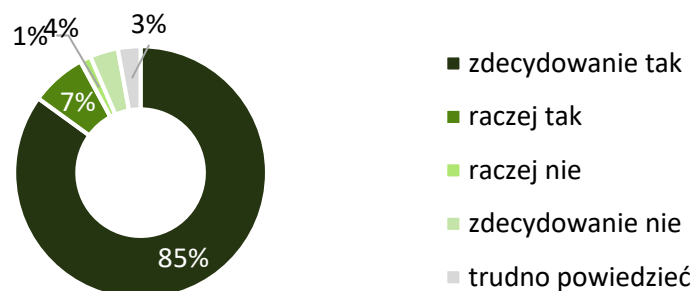

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Dobrowolność decyzji o przejściu na emeryturę

Wśród pracujących odnotowano 140 na 675 jednocześnie pracujących i pobierających emeryturę. Respondentów tych zapytano, **czy przejście na emeryturę było ich dobrowolną decyzją – ponad 9 na 10 wskazało odpowiedź twierdzącą.**

Wykres 26. Czy przejście na emeryturę było Pani(a) dobrowolną decyzją? (n=140)

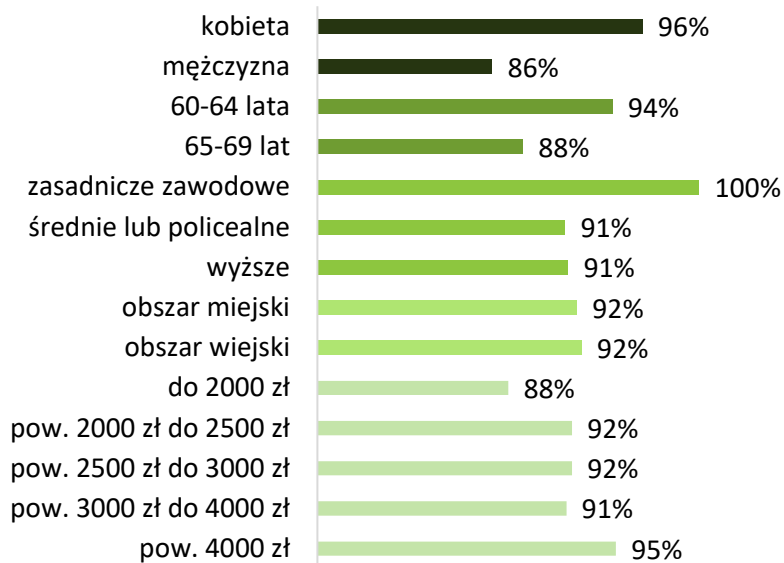

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

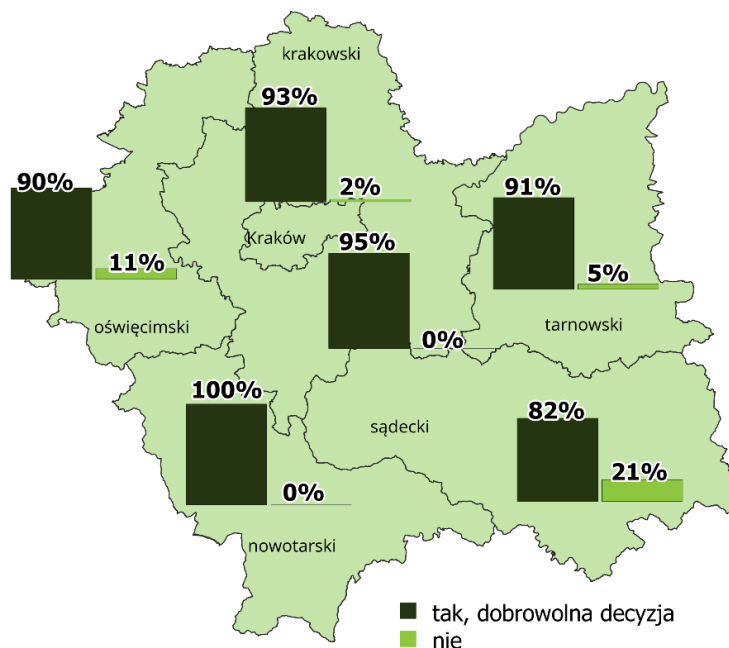
Pracujące i jednocześnie pobierające emeryturę kobiety znacznie częściej od mężczyzn wskazywały, że rozpoczęcie pobierania świadczenia emerytalnego było ich dobrowolną decyzją – różnica aż 10 p.p. Analogicznie więcej wskazań padło wśród emerytów w wieku 60–64 lat (94%). Spośród wszystkich grup społecznych **najwięcej wskazań dla dobrowolnego przejścia na emeryturę i dalszej kontynuacji pracy w innym charakterze padło wśród respondentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 100%.**

Wykres 27. Przejście na emeryturę jako dobrowolna decyzja a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=140)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Mapa 5. Przejście na emeryturę jako dobrowolna decyzja a podregion zamieszkania (n=140)

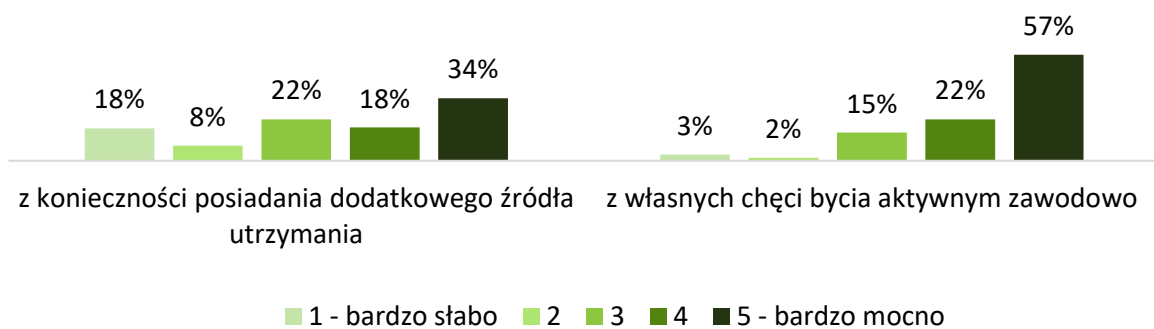

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Motywacje do kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego

Pracujących respondentów powyżej wieku emerytalnego (tj. 183¹¹ na 675) poproszono o ocenę wybranych czynników motywujących ich do kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku ustawowego. Co ciekawe, aż **8 na 10 respondentów zadeklarowało kontynuowanie pracy z uwagi na własną chęć bycia wciąż aktywnym zawodowo** (oceny 4 i 5). Konieczność posiadania dodatkowego źródła dochodu w analogiczny sposób oceniło 52% badanych.

Wykres 28. Proszę ocenić na skali 1–5, na ile kontynuowanie pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego determinują wskazane czynniki (n=183)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

¹¹ Liczba ta różni się od liczby pracujących emerytów z uwagi na fakt, że nie wszyscy powyżej wieku emerytalnego pobierają emeryturę.

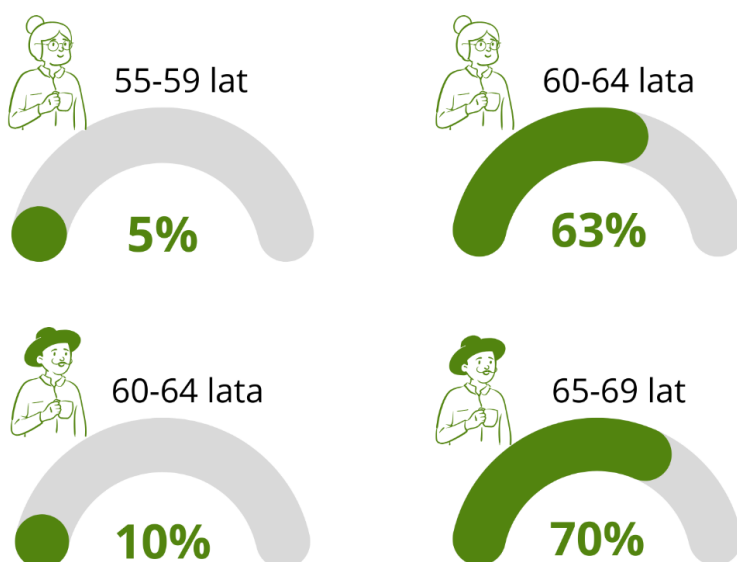
EMERYCI LUB RENCIŚCI NIEPRACUJĄCY I NIEPOSZUKUJĄCY PRACY – DLACZEGO PRZESTALI BYĆ AKTYWNI ZAWODOWO?

Charakterystyka respondentów nieaktywnych zawodowo

W ramach badania 450¹² Małopolan w wieku 55–69 lat wskazało, że jest na emeryturze lub rencie, nie pracuje i jednocześnie nie poszukuje pracy. Odnotowano nieco **większy odsetek nieaktywnych zawodowo na rynku pracy badanych mężczyzn niż kobiet** (tj. 39% vs. 35%). W przekroju na wiek, nie jest zatem zaskoczeniem fakt, że dominują mężczyźni w wieku 65–69 lat – aż 70% z nich osiągnęło status nieaktywnych zawodowo.

Wykres 29. Niepracujący i nieszukający pracy emeryci i renciści – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na płeć i wiek (n=1210)

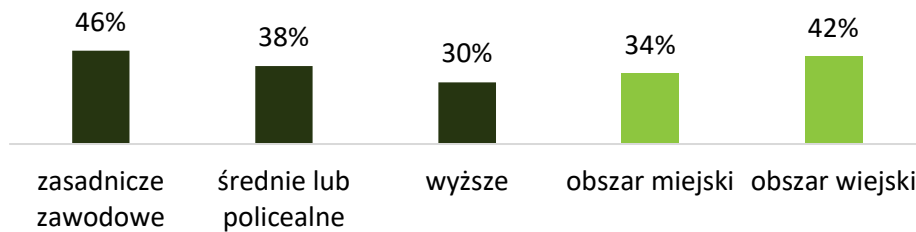
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Porównując do ogółu przebadanej próby, **większy odsetek nieaktywnych zawodowo odnotowano na terenach wiejskich** (42%, tj. o 8 p.p. więcej względem miast). **Im wyższy poziom wykształcenia, tym niższy odsetek nieaktywnych zawodowo** – od 46% wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym po 30% wśród osób z wykształceniem wyższym. Z uwagi na wysokość świadczeń emerytalnych nie dziwi fakt, że im niższy dochód, tym większy odsetek nieaktywnych zawodowo emerytów i rencistów – od 47% wśród osób z dochodem do 2000 zł netto do 26% wśród osób z dochodem powyżej 4000 zł netto.

¹² Wśród nich 415 emerytów i 35 rencistów.

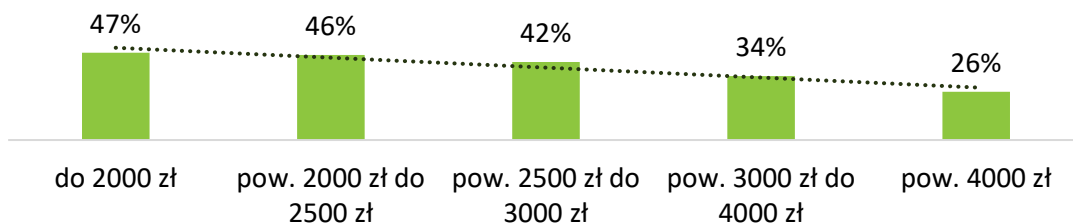

Wykres 30. Niepracujący i nieszukający pracy emeryci i renciści – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na poziom wykształcenia i obszar zamieszkania (n=1210)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

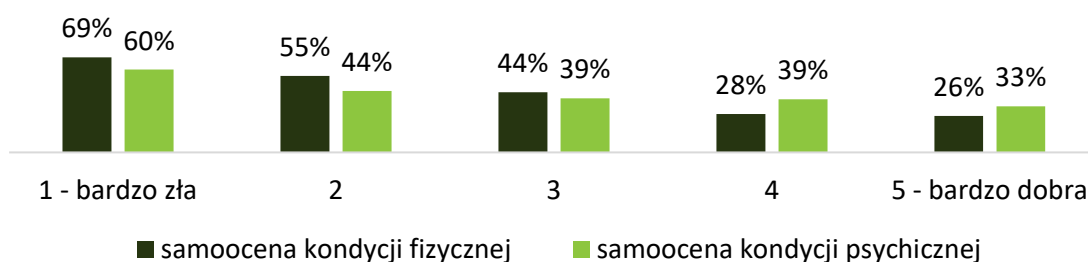
Wykres 31. Niepracujący i nieszukający pracy emeryci i renciści – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na średni miesięczny dochód netto (n=1210)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Ponad połowa respondentów oceniających swój stan zdrowia fizycznego jako bardzo zły bądź zły nie jest już aktywna zawodowo. Odsetek ten maleje wraz ze wzrostem samooceny kondycji fizycznej – wśród respondentów oceniających go jako bardzo dobry lub dobry jedynie nieco ponad 1/4 respondentów nie jest już aktywna na rynku pracy. Podobna tendencja przedstawia się w przekroju na samoocenę kondycji psychicznej.

Wykres 32. Niepracujący i nieszukający pracy emeryci i renciści – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na samoocenę kondycji fizycznej i psychicznej (n=1210)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Charakter ostatnio wykonywanej pracy

Próbując dociec, jakie motywacje kierowały osobami badanymi, kiedy kończyły swoją działalność zawodową, na początek zapytano o charakter wykonywanej pracy – **odsetek pracowników**

umysłowych i fizycznych rozkłada się w tym przypadku niemal po równo (tj. 49% vs. 47%)¹³. Prace umysłowe znacznie częściej wykonywały kobiety (56% vs. 41% wśród mężczyzn) oraz osoby z wykształceniem wyższym (95%).

Tabela 7. Jaki charakter miała przeważnie wykonywana przez Panią/Pana praca (a wybrane kategorie społeczno-demograficzne)?¹⁴ (n=450)

		PRACOWNIK(CZKA) UMYSŁOWY(A)	PRACOWNIK(CZKA) FIZYCZNY(A)
ogółem		49%	47%
płeć	kobieta	56%	39%
	mężczyzna	41%	55%
wiek	60–64 lata	53%	42%
	65–69 lat	44%	52%
wykształcenie	zasadnicze zawodowe	2%	96%
	średnie lub policealne	48%	46%
	wyższe	95%	1%
dochód	do 2000 zł	33%	63%
	pow. 2000 zł do 2500 zł	41%	55%
	pow. 2500 zł do 3000 zł	38%	57%
	pow. 3000 zł do 4000 zł	58%	42%
	pow. 4000 zł	74%	20%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Warunki ostatniej pracy – kontakt z ludźmi, obciążenie fizyczne i psychiczne

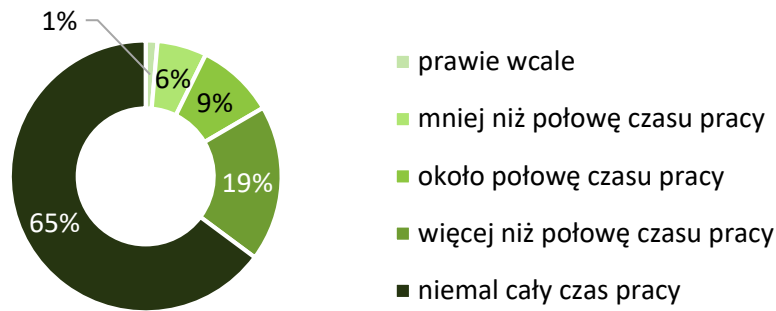
Ponad 90% emerytów i rencistów, którzy zdecydowali się na zakończenie aktywności zawodowej wskazało, że **kontakty z ludźmi stanowiły co najmniej połowę czasu ich pracy** (w tym 65% zadeklarowało, że niemal cały czas pracy).

¹³ Pozostałe 4% respondentów wskazało „trudno powiedzieć”.

¹⁴ Nie aktywni zawodowo emeryci w wieku 55–59 lat nie brali pod uwagę w analizie przekrojowej z uwagi na małą liczebność (15 respondentów).

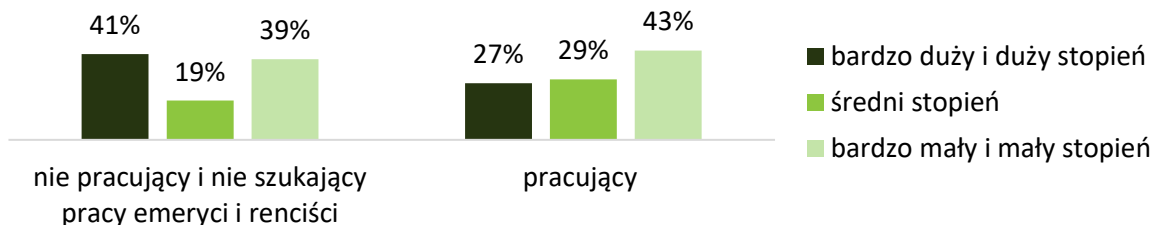
Wykres 33. Jaką część Pani(a) pracy stanowiły kontakty z innymi ludźmi (klientami, współpracownikami)? (n=450)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

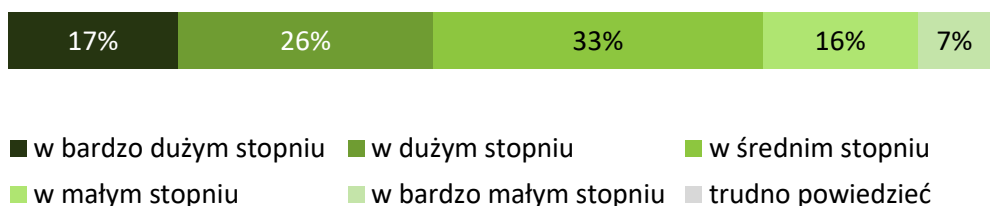
Następnie postanowiono zidentyfikować, w jakim stopniu wykonywana przez nich ostatnio praca zawodowa była dla nich obciążająca fizycznie bądź psychicznie. **Obciążenie fizyczne w co najmniej dużym stopniu zadeklarowało 41% emerytów i rencistów nieaktywnych zawodowo, a obciążenie psychiczne – 43%.** Warto te dane zestawić z odpowiedziami osób nadal aktywnych na rynku pracy, gdzie na **analogiczny poziom obciążenia fizycznego wskazało zdecydowanie mniej, tj. 27% respondentów (różnica aż 14 p.p.),** a na poziom obciążenia psychicznego – 38% respondentów.

Wykres 34. Poziom obciążenia fizycznego – porównanie sytuacji nieaktywnych zawodowo emerytów i rencistów (ostatnie miejsce pracy) i wciąż pracujących Małopolan w wieku 55–69 lat (n=450 i n=675)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Wykres 35. W jakim stopniu praca, którą Pan(i) wykonywał(a) jako ostatnią była obciążająca psychicznie? (n=450)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Tabela 8. Poziom obciążenia fizycznego i psychicznego (wskazania: „w bardzo dużym” i „dużym stopniu”) a wybrane kategorie społeczno-demograficzne¹⁵ (n=450)

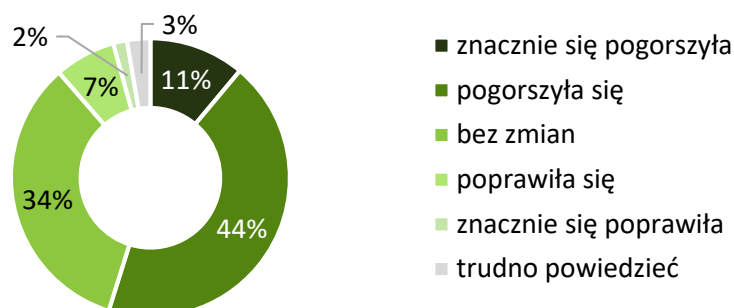
		OBCIĄŻENIE FIZYCZNE	OBCIĄŻENIE PSYCHICZNE
płeć	kobieta	39%	48%
	mężczyzna	44%	37%
wiek	60–64 lata	39%	45%
	65–69 lat	43%	38%
wykształcenie	zasadnicze zawodowe	71%	27%
	średnie lub policealne	44%	43%
	wyższe	9%	60%
dochód	do 2000 zł	53%	32%
	pow. 2000 zł do 2500 zł	47%	33%
	pow. 2500 zł do 3000 zł	49%	44%
	pow. 3000 zł do 4000 zł	40%	41%
	pow. 4000 zł	18%	63%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Zmiana sytuacji finansowej po zakończeniu pracy zawodowej

Ponad połowa nieaktywnych zawodowo emerytów i rencistów wskazała, że ich sytuacja finansowa pogorszyła się po zakończeniu pracy zawodowej (co dziesiąty zadeklarował, że w sposób zdecydowany). Warto podkreślić, że jednocześnie niemal co dziesiąty badany z danej grupy wskazał, że jego warunki materialne poprawiły się po odejściu z rynku pracy.

Wykres 36. Jak ocenia Pan(i) zmianę swojej sytuacji finansowej po zakończeniu pracy zawodowej? (n=450)

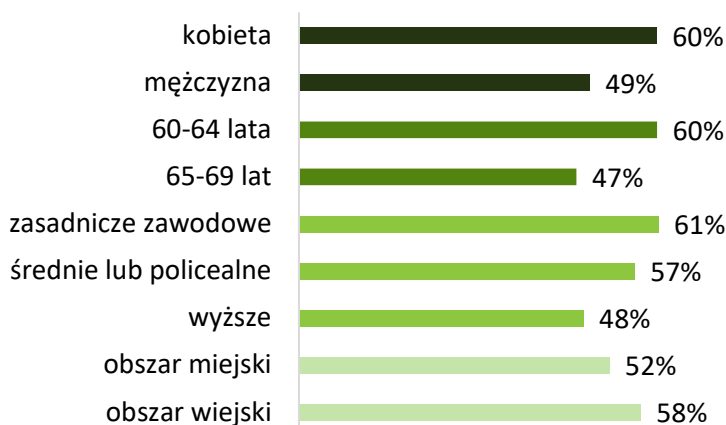
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

¹⁵ Nieaktywni zawodowo emeryci w wieku 55–59 lat nie są brani pod uwagę w analizie przekrojowej z uwagi na małą liczebność (15 respondentów).

Na pogorszenie sytuacji finansowej po zakończeniu swojej aktywności zawodowej częściej wskazywały kobiety – ponad 10 p.p. różnicy względem mężczyzn. Im wyższy poziom wykształcenia, tym mniej deklaracji odnośnie pogorszenia sytuacji materialnej – od 48% wśród respondentów z wykształceniem wyższym do 61% wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

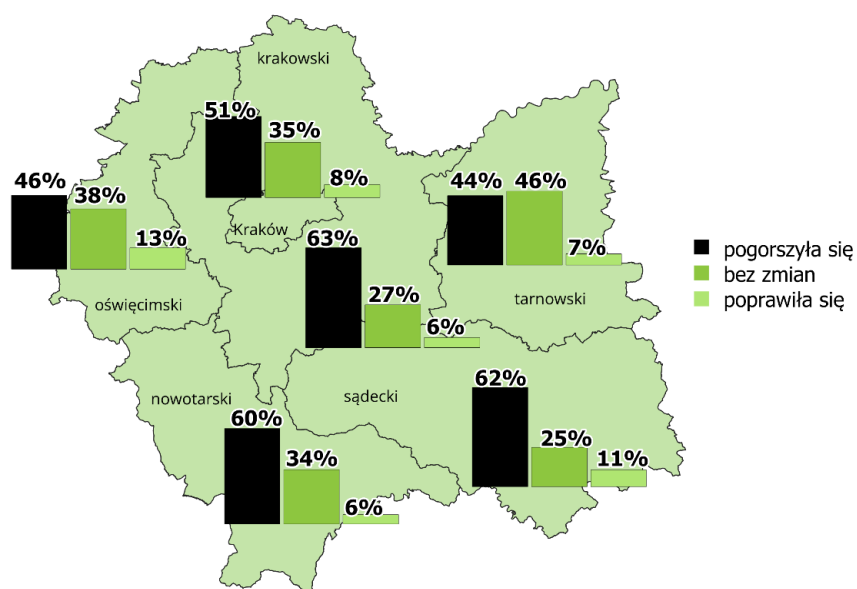
Wykres 37. Deklaracja pogorszenia sytuacji finansowej po zakończeniu pracy zawodowej a wybrane kategorie społeczno-demograficzne¹⁶ (n=450)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Na pogorszenie sytuacji finansowej po zakończeniu pracy zawodowej **wskazało najwięcej mieszkańców podregionu krakowskiego (63% vs. jedynie 44% wśród mieszkańców podregionu tarnowskiego).**

Mapa 6. Jak ocenia Pan(i) zmianę swojej sytuacji finansowej po zakończeniu pracy zawodowej (a podregion zamieszkania)? (n=450)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

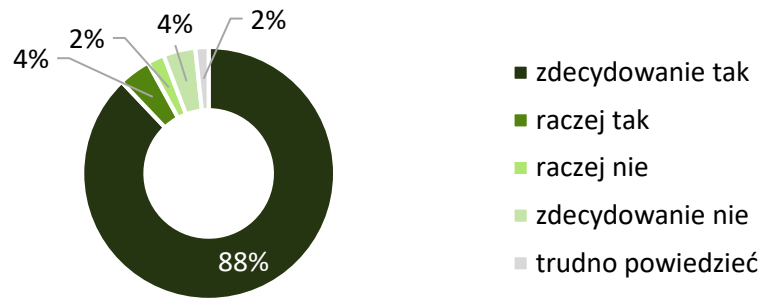
¹⁶ Nieaktywni zawodowo emeryci w wieku 55–59 lat nie są brani pod uwagę w analizie przekrojowej z uwagi na małą liczebność (15 respondentów).

Dobrowolność decyzji o przejściu na emeryturę

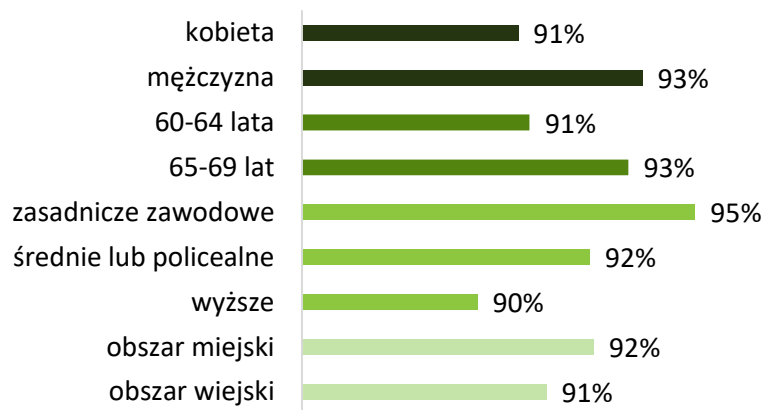
Ponad **9 na 10** małopolskich emerytów nieaktywnych zawodowo wskazało, że przejście na emeryturę było ich **dobrowolną decyzją**, w tym aż 88% zadeklarowało to w sposób zdecydowany. Tylko nieznacznie większy odsetek wskazań twierdzących odnotowano wśród mężczyzn (93% vs. 91%).

Wykres 38. Czy przejście na emeryturę było Pani/Pana dobrowolną decyzją? (n=415)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Wykres 39. Przejście na emeryturę jako dobrowolna decyzja a wybrane kategorie społeczno-demograficzne¹⁷ (n=415)

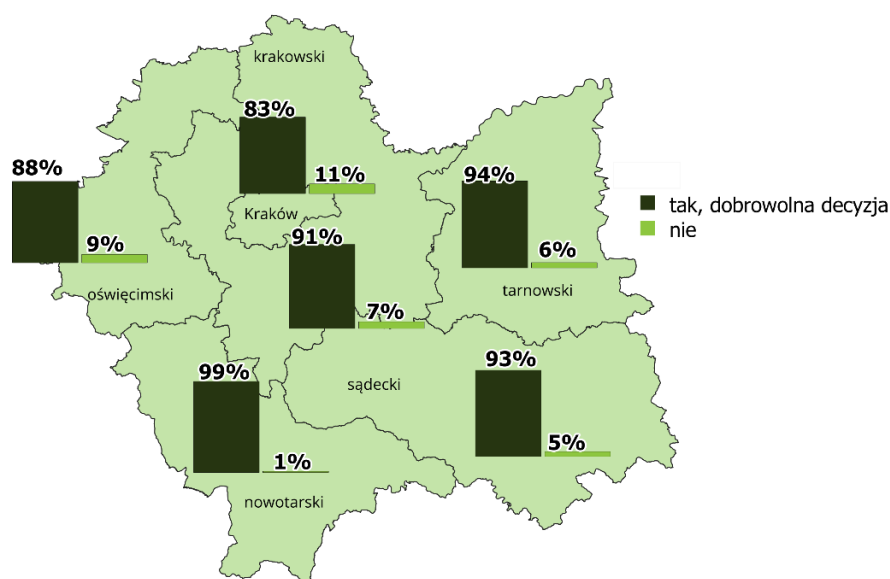

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

¹⁷ Nieaktywni zawodowo emeryci w wieku 55–59 lat nie są brani pod uwagę w analizie przekrojowej z uwagi na małą liczebność (15 respondentów).

Mapa 7. Przejście na emeryturę jako dobrowolna decyzja a podregion zamieszkania (n=415)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

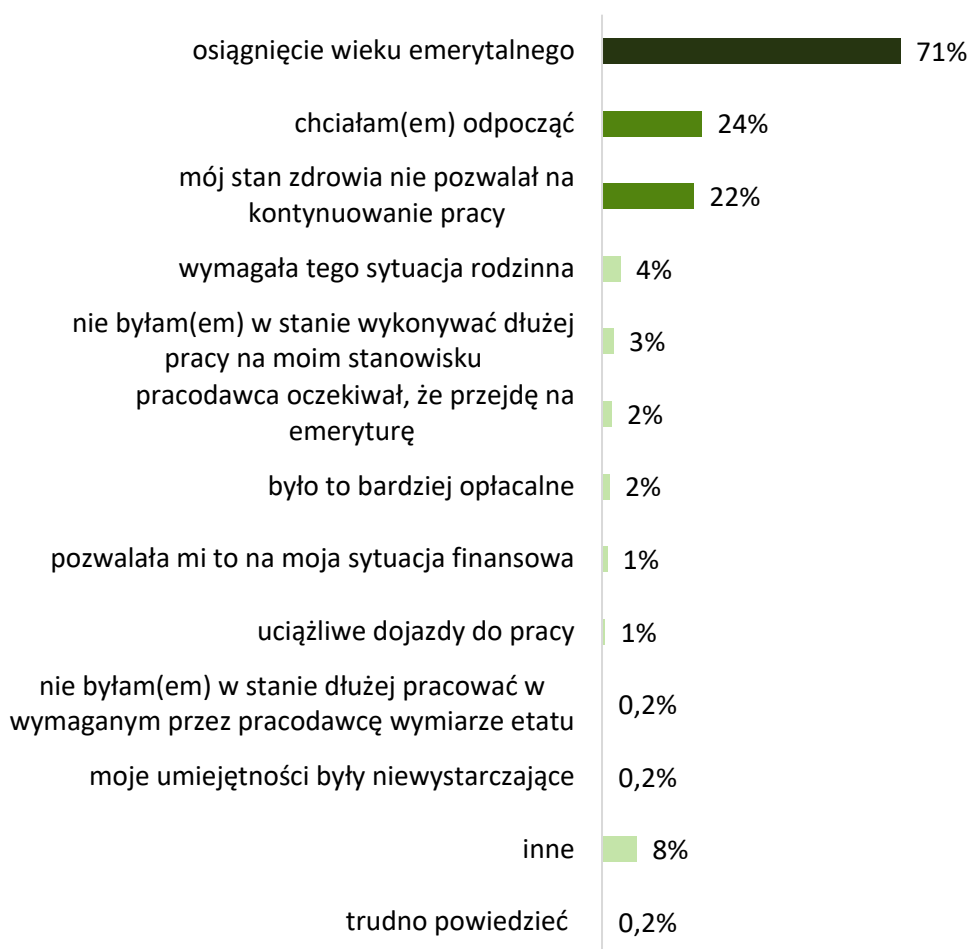
Główne powody przejścia na emeryturę

Ponad **70% badanych emerytów przestało być aktywnymi zawodowo na rynku pracy właśnie z uwagi na osiągnięcie wieku emerytalnego** i możliwość zakończenia pracy. Około 1/4 zadeklarowała, że po prostu potrzebowała **odpoczynku**.

W czołowej trójce czynników skłaniających Małopolan do odejścia na emeryturę znalazł się też **zły stan zdrowia**, który nie pozwalał na kontynuowanie pracy. Pozostałe zaproponowane aspekty otrzymały mniej niż 5% wskazań i miały zdecydowanie mniejsze znaczenie.

Wśród czynników o charakterze „inne” (8% wskazań) pojawiały się takie kwestie, jak: likwidacja stanowisk pracy bądź zakładu pracy, brak możliwości znalezienia odpowiedniej pracy, wypalenie zawodowe, opieka nad członkiem rodziny, stres, czynniki zdrowotne itp.

Wykres 40. Jakie były główne powody przejścia przez Panią/Pana na emeryturę? (n=415)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Największe różnice w odpowiedziach odnotowano w przekroju na poziom wykształcenia ankietowanych – samo **osiągnięcie wieku emerytalnego było największą motywacją wśród osób z wykształceniem średnim lub policealnym (75% vs. 62% wśród osób z wykształceniem wyższym)**. Z kolei **na zły stan zdrowia nie pozwalający na kontynuowanie pracy zawodowej najczęściej wskazywały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym** (najczęściej wykonujące prace fizyczne) – 29% vs. tylko 16% wśród osób z wykształceniem wyższym.

Tabela 9. Trzy najczęściej wskazywane powody przejścia na emeryturę a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=415)

		OSIĄGNIĘCIE WIEKU EMERYTALNEGO	CHCIAŁAM(EM) ODPOCZĄĆ	MÓJ STAN ZDROWIA NIE POZWAŁAŁ NA KONTYNUOWANIE PRACY
płeć	kobieta	70%	23%	23%
	mężczyzna	71%	25%	21%
wiek	60–64 lata	70%	22%	23%
	65–69 lat	72%	25%	20%

		OSIĄGNIĘCIE WIEKU EMERYTALNEGO	CHCIAŁAM(EM) ODPOCZAĆ	MÓJ STAN ZDROWIA NIE POZWALAŁ NA KONTYNUOWANIE PRACY
wykształcenie	zasadnicze zawodowe	71%	16%	29%
	średnie lub policealne	75%	21%	21%
	wyższe	62%	34%	16%
miejsce zamieszkania	obszar miejski	71%	27%	20%
	obszar wiejski	70%	19%	23%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego

W dalszej kolejności nieaktywnym zawodowo respondentom, którzy przekroczyli wiek emerytalny, zadano pytanie, **czy mieli możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego – ponad 2/3 odpowiedziało twierdząco**, jednak jedynie **14% wskazało, że skorzystało z tej możliwości**.

Wykres 41. Czy miał(a) Pan(i) możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego? (n=407)

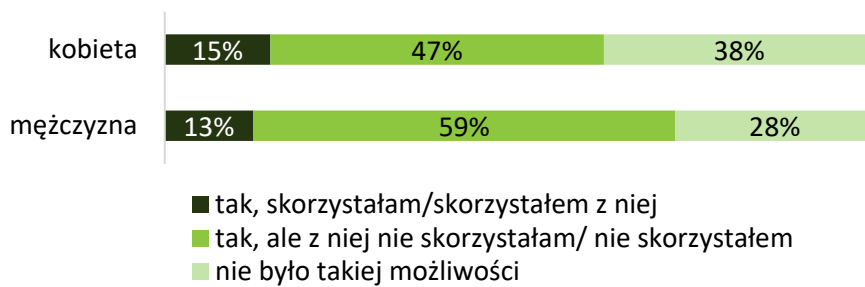
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

W świetle danych **więcej mężczyzn niż kobiet miało możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego – 72% vs. 62%**. Im wyższy poziom wykształcenia, tym większy odsetek wskazań twierdzących – **możliwość taką miało aż 72% respondentów z wykształceniem wyższym (niemal 1/4 skorzystała z niej)** i 58% respondentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Ponad połowa mieszkańców podregionu nowosądeckiego wskazała, że **nie miała możliwości kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego**.

Wykres 42. Możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego a płeć (n=407)

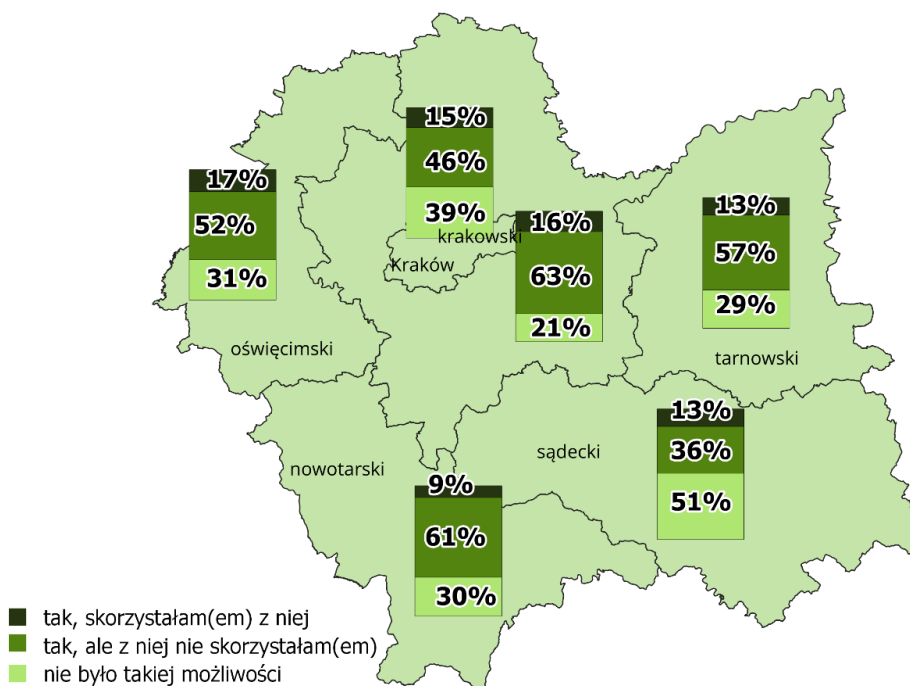
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Wykres 43. Możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego a wykształcenie (n=407)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Mapa 8. Możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego a podregion zamieszkania (n=407)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

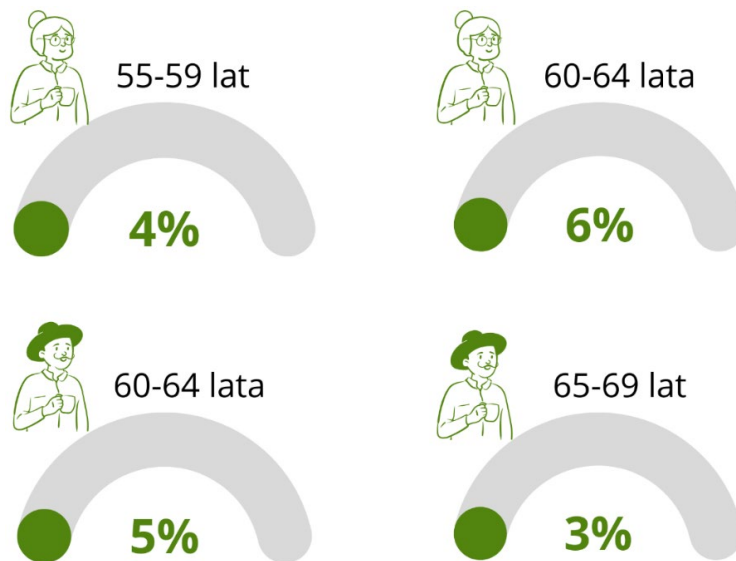
NIEPRACUJĄCY MAŁOPOLANIE W WIEKU 55–69 LAT POSZUKUJĄCY ZATRUDNIENIA

Charakterystyka niepracujących, ale poszukujących zatrudnienia respondentów

Wśród ogółu badanych Małopolan w wieku 55–69 lat jedynie 56 na 1210 wskazało, że aktualnie nie pracuje, ale poszukuje pracy (w tym 33 kobiety i 23 mężczyzn). W przekroju na płeć i wiek **większy odsetek takich osób odnotowano wśród kobiet w wieku 60–64 lat** (6% vs. 3% wśród mężczyzn w wieku 65–69 lat). Jeśli chodzi natomiast o poziom wykształcenia – najwięcej osób w takiej sytuacji odnotowano wśród respondentów z wykształceniem średnim lub policealnym (6%, vs. 3% wśród osób posiadających wykształcenie wyższe).

Wykres 44. Niepracujący poszukujący zatrudnienia – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na płeć i wiek (n=1210)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Nie odnotowano różnic w przekroju na miasto/wieś, z kolei w układzie podregionalnym więcej nie pracujących osób w wieku 55–69 lat poszukujących pracy odnotowano wśród mieszkańców podregionu oświęcimskiego (7% vs. zaledwie 2% wśród mieszkańców podregionu nowotarskiego).

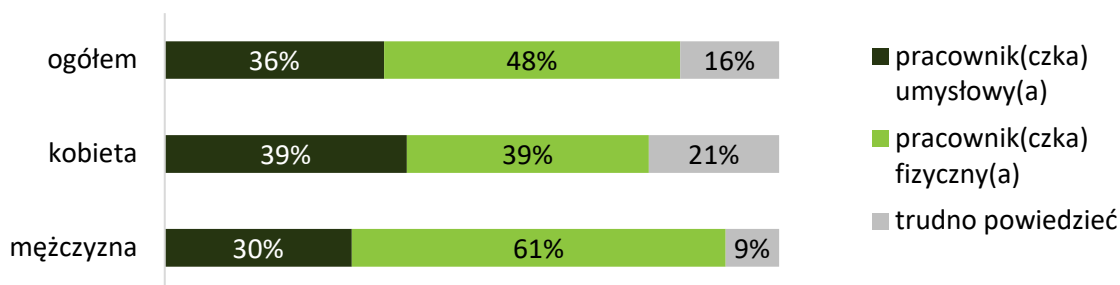
Nie jest zaskoczeniem fakt, że największy odsetek niepracujących pragnących znaleźć zatrudnienie notuje się wśród respondentów z dochodem najniższym, tj. poniżej 2000 zł netto (tj. 16%). Dla porównania wśród osób deklarujących dochód co najmniej 3000 zł netto odnotowano jedynie 2% osób w tego typu sytuacji.

W świetle danych **ponad 40% niepracujących osób w wieku 55–69 lat poszukujących zatrudnienia pobiera jednocześnie emeryturę** (tj. 25 na 56 osób – w tym niemal 3-krotnie więcej kobiet niż mężczyzn).

Charakter ostatnio wykonywanej pracy

Przeanalizowano sytuację niepracujących respondentów, mając na uwadze ich poprzednie stanowiska pracy oraz stanowiska, o jakie się aktualnie ubiegają. Okazuje się, że **znacznie więcej z nich wykonywało dotychczas prace fizyczne niż umysłowe (tj. 48% vs. 36%)**. Co ciekawe, aż 16% nie potrafiło jednoznacznie wskazać, jaki charakter miała wykonywana przez nich praca, co może świadczyć o podejmowaniu się przez nich różnego rodzaju zajęć na rynku pracy. **Prace fizyczne dominowały zwłaszcza w przypadku mężczyzn (61%)**.

Wykres 45. Jaki charakter miała przeważnie wykonywana przez Panią/Pana praca? (n=56)

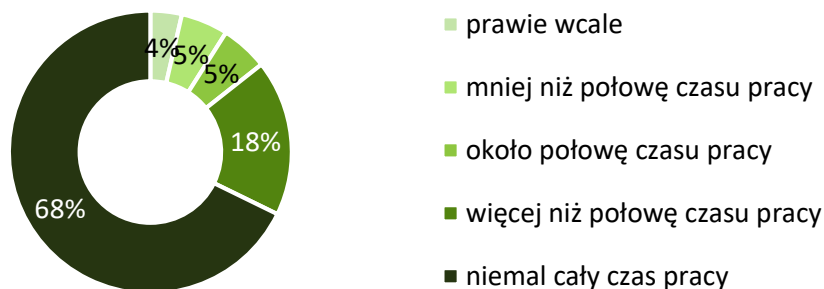

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Warunki poszukiwanej pracy – kontakt z ludźmi, obciążenie fizyczne i psychiczne

Podobnie jak w przypadku pozostałych grup ankietowanych, **kontakt z ludźmi** przeważał w wykonywanych przez poszukujących pracy czynnościach – **w przypadku aż 9 na 10 respondentów stanowił co najmniej połowę czasu pracy**.

Wykres 46. Jaką część Pani/Pana pracy stanowiły kontakty z innymi ludźmi (klientami, współpracownikami)? (n=56)

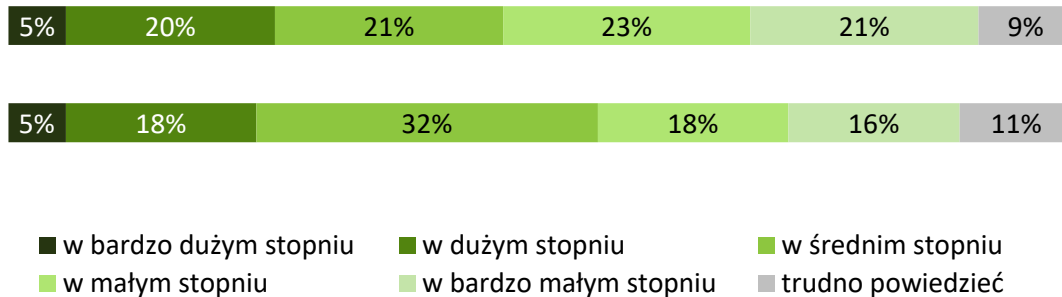

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Dokładnie 1/4 niepracujących respondentów wskazała, że poszukiwana przez nich praca jest obciążająca fizycznie w co najmniej dużym stopniu, a 23% wskazało na duże obciążenie psychiczne.

Wykres 47. W jakim stopniu praca, której Pan(i) poszukuje, jest obciążająca fizycznie (wykres górny) i psychicznie (wykres dolny) (n=56)

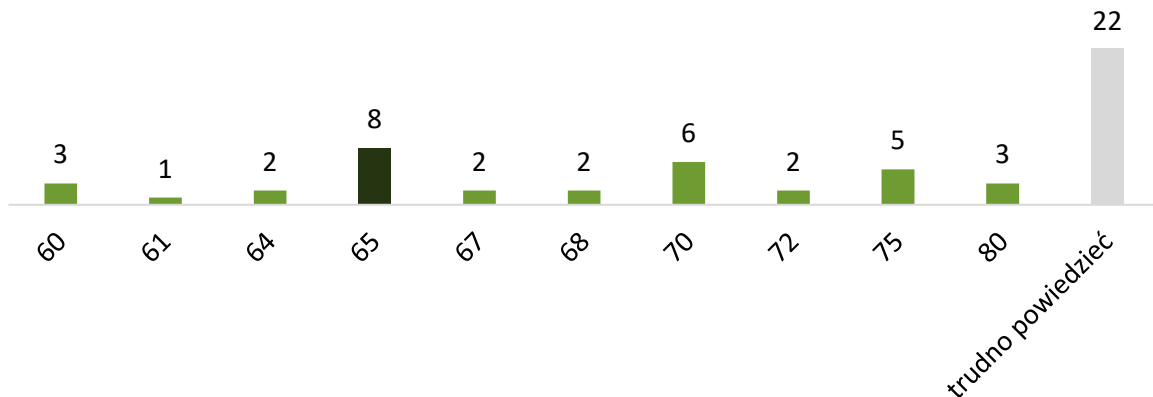

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Szacowany wiek zakończenia aktywności zawodowej

Najwięcej niepracujących respondentów nie potrafiło oszacować wieku, do którego byliby w stanie wykonywać pracę w wymiarze minimum 20 godzin tygodniowo, jeśli udałoby się ją im znaleźć (ponad 1/5 wskazań). Spośród pozostałych wskazań dominował wiek 65 lat – zarówno wśród kobiet, jak i wśród mężczyzn. Co ciekawe, kobiety wykazywały dłuższą perspektywę pracy niż mężczyźni – 4 są gotowe pracować do 75. roku życia (vs. 1 mężczyzna), a 3 aż do 80. roku życia (vs. 0 mężczyzn).

Wykres 48. Do jakiego wieku był(a)by Pan(i) w stanie wykonywać pracę, której Pan(i) poszukuje, w wymiarze minimum 20 godzin tygodniowo? [liczba osób] (n=56)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Tabela 10. Do jakiego wieku był(a)by Pan(i) w stanie wykonywać pracę, której Pan(i) poszukuje, w wymiarze minimum 20 godzin tygodniowo? [liczba osób] (n=56)

	60	61	64	65	67	68	70	72	75	80	TRUDNO POWIEDZIEĆ
kobieta	3	1	1	5	1	1	4	1	4	3	9
mężczyzna	0	0	1	3	1	1	2	1	1	0	13

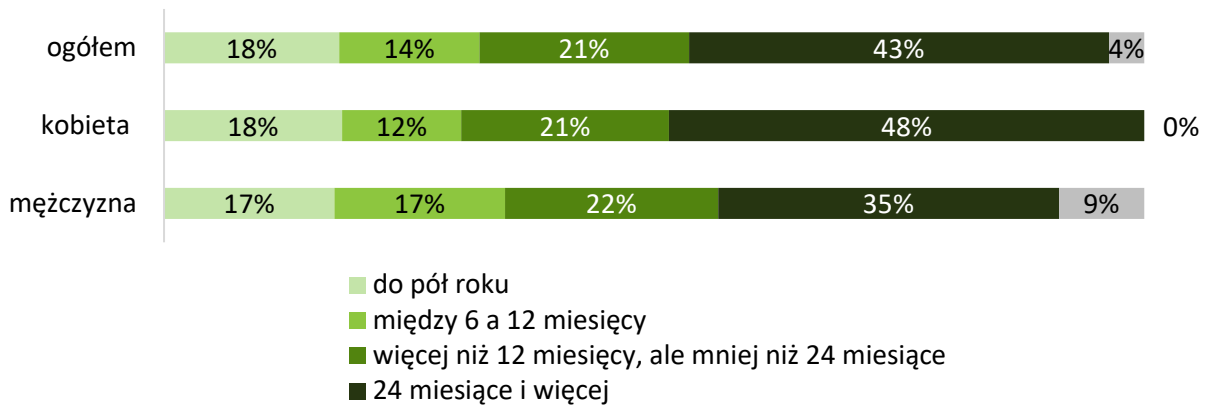
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Długość okresu pozostawania bez pracy

Jak wynika z danych, **większość niepracujących osób w wieku 55–69 lat poszukuje zatrudnienia od dłuższego czasu – niemal 2/3 od co najmniej 12 miesięcy** (w tym najwięcej, bo aż 43% od 24 miesięcy lub dłużej). **Dłużej bez pracy pozostają kobiety** – niemal 70% z nich wskazało, że stan ten utrzymuje się od co najmniej 12 miesięcy (vs. 57% w przypadku mężczyzn). **Więcej długotrwale niepracujących odnotowano wśród respondentów z wykształceniem zawodowym.**

Wykres 49. Jak długo jest Pan(i) bez pracy? (n=56)

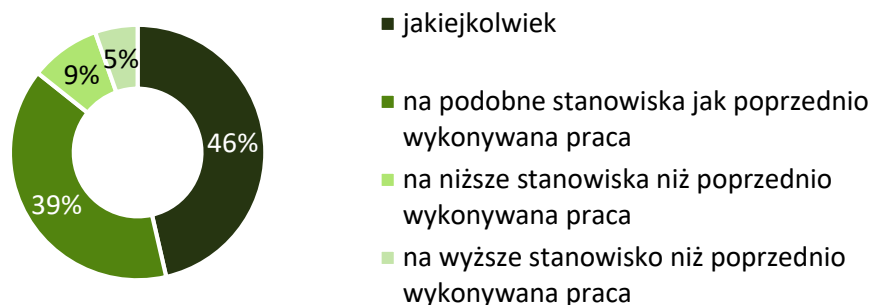

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Charakter poszukiwanej pracy

Niepracujące osoby w wieku 55–69 lat zapytane o to, jakiego charakteru pracy poszukują, **najczęściej deklarowały odpowiedź „jakiegokolwiek pracy” – 46% wskazań.** Jedynie 5% poszukuje pracy na wyższe stanowiska w porównaniu do ich poprzedniej pracy. Więcej wskazań odnośnie poszukiwania „jakiegokolwiek” pracy odnotowano wśród respondentów z wykształceniem średnim lub policealnym, natomiast najmniej – z wykształceniem wyższym (tj. 57% vs. 25%). Na wyższe stanowiska niż ostatnio chciałoby ubiegać się więcej respondentów z najmłodszej grupy wiekowej 55–59 lat. Odwrotną tendencję obserwuje się natomiast w przypadku ubiegania się o niższe niż dotychczas stanowiska pracy – najwięcej respondentów w wieku 65–69 lat.

Wykres 50. Jakiej pracy Pani/Pan szuka? (n=56)

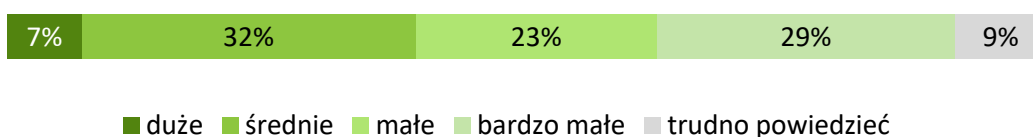
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Samoocena szans na znalezienie pracy

W świetle wyników badania **niepracujące osoby w wieku 55–69 lat bardzo słabo oceniają swoje szanse na znalezienie pracy** – jedynie 7% ocenia je jako duże (w tym brak wskazań „bardzo duże”), natomiast ponad połowa twierdzi, że ich szanse na rynku pracy są małe lub bardzo małe. **Największe różnice z zakresu samooceny swoich szans na rynku pracy odnotowano w przekroju na poziom wykształcenia** – aż 8 na 10 niepracujących z wykształceniem zasadniczym zawodowym ocenia je jako małe (vs. co trzeci z wykształceniem wyższym). Bardziej pewni siebie na rynku pracy są w tej sytuacji mężczyźni oraz mieszkańcy miast.

Wykres 51. Jak ocenia Pan(i) swoje szanse na znalezienie pracy? (n=56)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Tabela 11. Jak ocenia Pan(i) swoje szanse na znalezienie pracy (a wybrane kategorie społeczno-demograficzne)? (n=56)

		SAMOOCENA: DUŻE SZANSE	SAMOOCENA: MAŁE SZANSE
płeć	kobieta	6%	55%
	mężczyzna	9%	48%
wykształcenie	zasadnicze zawodowe	0%	82%
	średnie lub policealne	10%	47%
	wyższe	8%	33%
miejsce zamieszkania	obszar miejski	11%	50%
	obszar wiejski	0%	55%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Dobrowolność decyzji o przejściu na emeryturę

Jak już wspomniano, spośród niepracujących respondentów szukających zatrudnienia 25 pobiera już obecnie emeryturę. Niemal **2/3 z nich zadeklarowało, że przejście na emeryturę było ich dobrowolną decyzją**.

Tabela 12. Czy przejście na emeryturę było Pani(a) dobrowolną decyzją? [liczba osób] (n=25)

zdecydowanie tak	13
raczej tak	3
raczej nie	1
zdecydowanie nie	7
trudno powiedzieć	1
suma	25

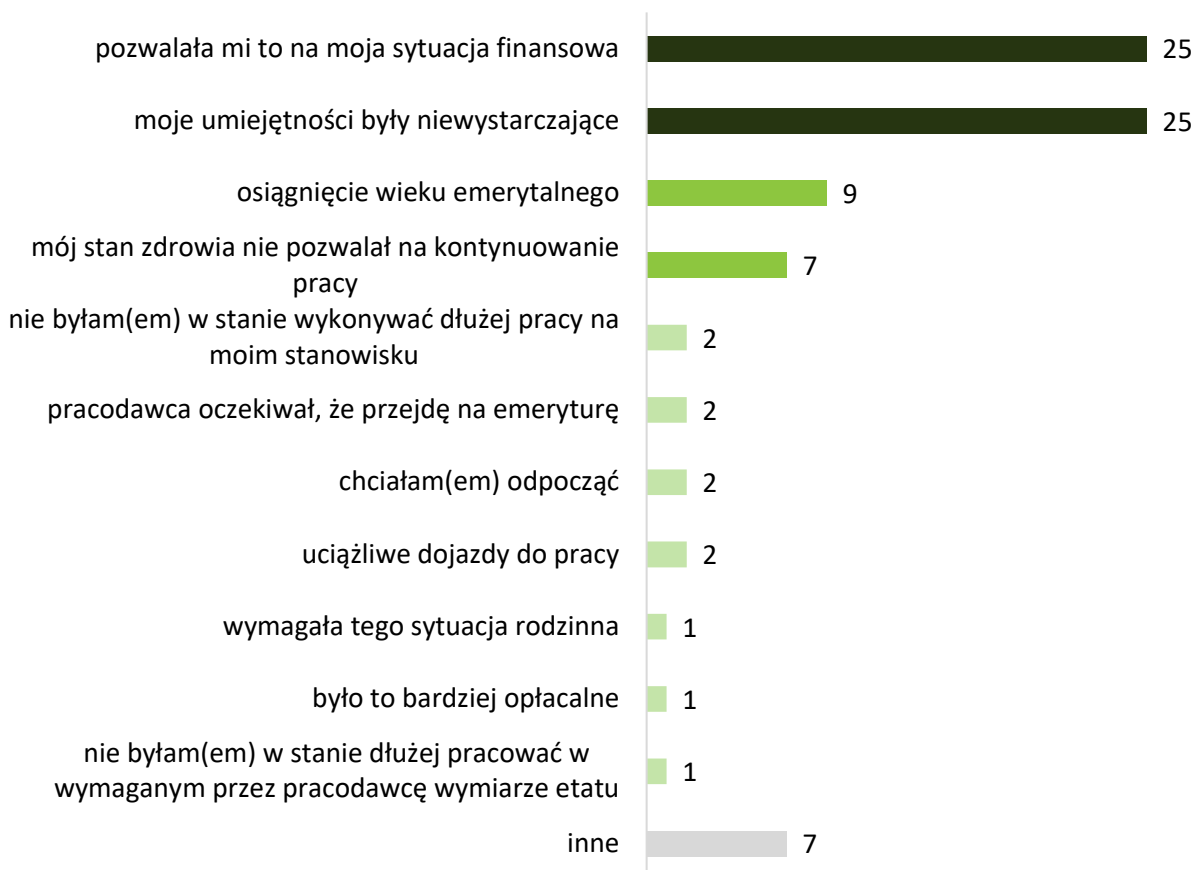
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Główne powody przejścia na emeryturę

Co ciekawe, wszyscy jako kluczowe powody odejścia na emeryturę wskazali, że po pierwsze pozwalała im na to ich sytuacja finansowa, a po drugie, że ich umiejętności nie były wystarczające. Jedyne 2 na 25 z nich zadeklarowało, że pracodawca oczekiwał od nich przejścia na emeryturę.

Wykres 52. Jaki był powód Pani(a) przejścia na emeryturę? [liczba osób] (n=25)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

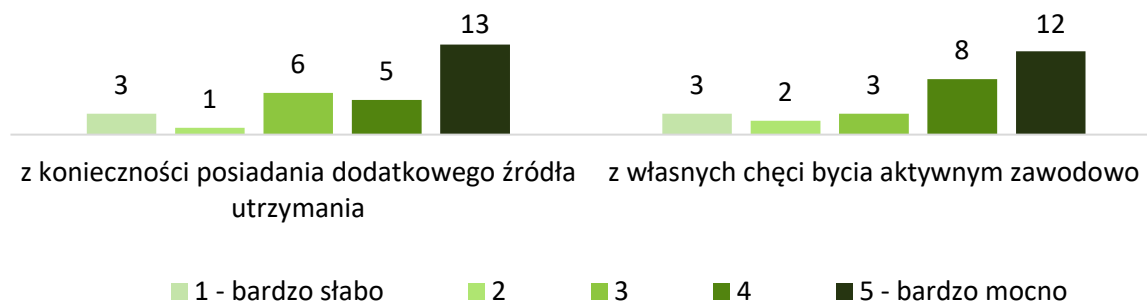
Motywacje do kontynuowania szukania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego

Niepracujących, ale poszukujących pracy respondentów powyżej wieku emerytalnego (tj. 28¹⁸ na 56 osób) poproszono o ocenę wybranych czynników motywujących ich do kontynuowania poszukiwania pracy po osiągnięciu odpowiedniego wieku. Nieco więcej, tj. **20 na 28 respondentów zadeklarowało kontynuowanie szukania pracy z uwagi na własną chęć bycia wciąż aktywnym zawodowo** (oceny 4 i 5). Konieczność posiadania dodatkowego źródła dochodu w analogiczny sposób oceniło 18 na 28 badanych.

¹⁸ Liczba ta różni się od liczby niepracujących, ale poszukujących zatrudnienia emerytów (25) z uwagi na fakt, że nie wszyscy powyżej wieku emerytalnego pobierają emeryturę.

Wykres 53. Proszę ocenić na skali 1–5, na ile kontynuowanie pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego determinują wskazane czynniki (n=28)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI.

WNIOSKI

Małopolskie w wieku 55–69 lat pracujący zawodowo:

- Większy odsetek pracujących zawodowo odnotowano wśród badanych kobiet niż mężczyzn – zarówno w wieku przedemerytalnym (84% vs. 82%), jak i w wieku emerytalnym – (32% vs. 27%).
- Najwięcej zatrudnionych odnotowano wśród respondentów z wykształceniem wyższym – 67% (vs. 45% wśród respondentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym).
- Widoczna korelacja pomiędzy samooceną kondycji fizycznej i psychicznej a podejmowaniem pracy – im wyższa samoocena w obu przypadkach, tym większy odsetek wśród nich pracujących (np. 19% vs. 67% w przypadku kondycji fizycznej).
- W przekroju terytorialnym najwięcej pracujących odnotowano wśród krakowian – aż 70% oraz wśród mieszkańców miast – 60% (vs. 49% wśród mieszkańców wsi).
- Niemal 9 na 10 pracujących wskazało, że kontakty z ludźmi stanowią co najmniej połowę czasu ich pracy.
- Większość pracujących wykonuje prace umysłowe (54%). Tym samym wyższy jest wśród nich poziom obciążenia psychicznego niż fizycznego (38% vs. 27% wskazań „duże” i „bardzo duże”).
- Ponad 60% badanych pracujących podejmowała w trakcie ostatnich 12 miesięcy działania na rzecz rozwoju swoich umiejętności zawodowych – jednak tylko niespełna co trzeci z własnej inicjatywy.
- Badani Małopolskie w wieku 55–69 lat wykazują wysoki poziom zadowolenia z aktualnie wykonywanej pracy – aż 8 na 10 jest usatysfakcjonowanych w co najmniej dużym stopniu (w tym 1/3 w stopniu bardzo dużym).
- Aż 40% pracujących respondentów nie potrafiło oszacować potencjalnego wieku przejścia na emeryturę. Mając na uwadze pojedyncze lata, najwięcej kobiet szacowało 65. rok życia jako wiek przejścia na emeryturę. W przypadku mężczyzn przeważały we wskazaniach 70. rok życia.
- Aż 8 na 10 pracujących poniżej wieku emerytalnego zadeklarowało, że ich sytuacja w pracy jest stabilna i nie obawiają się zmiany ani stanowiska ani pracodawcy. Co ciekawe, bardziej pewne siebie są pracujące kobiety poniżej wieku emerytalnego niż mężczyźni – różnica niemal 10 p.p.

- Aż połowa pracujących poniżej wieku emerytalnego nie była w stanie przewidzieć, czego będzie oczekiwał od nich ich pracodawca po osiągnięciu przez nich wieku emerytalnego. Z kolei 27% prognozuje, że będzie oczekiwał od nich kontynuacji pracy w obecnym zakresie.
- Przejście na emeryturę i zakończenie pracy jako wymóg ze strony pracodawcy dwukrotnie częściej prognozują respondenci oceniający źle zarówno swoją kondycję fizyczną, jak i psychiczną (oba po 32%) oraz respondenci z wykształceniem zasadniczym zawodowym (34%).
- Wśród pracujących respondentów odnotowano 140 na 675 jednocześnie pracujących i pobierających emeryturę. Ponad 9 na 10 wskazało, że przejście na emeryturę było ich dobrowolną decyzją.
- Pracujących respondentów powyżej wieku emerytalnego poproszono o ocenę czynników motywujących ich do kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku ustawowego – aż 8 na 10 zadeklarowało kontynuowanie pracy z uwagi na własną chęć bycia wciąż aktywnym zawodowo.

Małopolscy emeryci lub renciści niepracujący i nieposzukujący pracy:

- Odnotowano nieco większy odsetek nieaktywnych zawodowo na rynku pracy badanych mężczyzn niż kobiet (tj. 39% vs. 35%).
- Im wyższy poziom wykształcenia, tym niższy odsetek nieaktywnych zawodowo – od 46% wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym po 30% - z wykształceniem wyższym.
- Większy odsetek nieaktywnych zawodowo odnotowano na terenach wiejskich (42%, tj. o 8 p.p. więcej względem miast).
- Ponad połowa respondentów oceniających swój stan zdrowia fizycznego jako bardzo zły bądź zły, nie jest już aktywna zawodowo. Odsetek ten maleje wraz ze wzrostem samooceny kondycji fizycznej.
- Ponad 90% emerytów i rencistów, którzy zdecydowali się na zakończenie aktywności zawodowej wskazało, że kontakty z ludźmi stanowiły co najmniej połowę czasu ich pracy.
- Obciążenie fizyczne w co najmniej dużym stopniu w ostatnio wykonywanej pracy zadeklarowało 41% emerytów i rencistów nieaktywnych zawodowo, a obciążenie psychiczne – 43%. Dla porównania wśród wciąż pracujących odsetki te kształtowały się na poziomie 27% i 38%.
- Ponad połowa nieaktywnych zawodowo emerytów i rencistów wskazała, że ich sytuacja finansowa pogorszyła się po zakończeniu pracy zawodowej (co dziesiąty – w sposób zdecydowany).
- Ponad 9 na 10 małopolskich emerytów nieaktywnych zawodowo wskazało, że przejście na emeryturę było ich dobrowolną decyzją, w tym aż 88% zadeklarowało to w sposób zdecydowany.
- Ponad 70% badanych emerytów przestało być aktywnymi zawodowo na rynku pracy właśnie z uwagi na osiągnięcie wieku emerytalnego i możliwość zakończenia pracy. Około 1/4 zadeklarowała, że po prostu potrzebowała odpoczynku.
- Nieaktywnych zawodowo respondentom, którzy przekroczyli wiek emerytalny zapytano, czy mieli możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu ustawowego wieku emerytalnego – ponad 2/3 odpowiedziało twierdząco, jednak jedynie 14% wskazało, że skorzystało z tej możliwości.
- Więcej nieaktywnych zawodowo mężczyzn niż kobiet miało możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego – 72% vs. 62%. Im wyższy poziom wykształcenia, tym

większy odsetek wskazań twierdzących – możliwość taką miało 72% respondentów z wykształceniem wyższym (1/4 skorzystała z niej).

Niepracujący Małopolanie w wieku 55–69 lat poszukujący zatrudnienia:

- Jedynie 56 na 1210 badanych wskazało, że aktualnie nie pracuje, ale poszukuje pracy (w tym 33 kobiety i 23 mężczyzn).
- Ponad 40% niepracujących poszukujących zatrudnienia pobiera jednocześnie emeryturę (tj. 25 na 56 osób – w tym niemal 3-krotnie więcej kobiet niż mężczyzn).
- Najwięcej niepracujących nie potrafiło oszacować wieku, do którego byłoby w stanie wykonywać pracę w wymiarze minimum 20 godzin tygodniowo, jeśli udałoby się ją im znaleźć. Spośród pozostałych wskazań dominował wiek 65 lat – zarówno wśród kobiet, jak i wśród mężczyzn.
- Większość niepracujących respondentów poszukuje zatrudnienia od dłuższego czasu – niemal 2/3 od co najmniej 12 miesięcy (w tym 43% od 24 miesięcy lub dłużej). Dłużej bez pracy pozostają kobiety – niemal 70% od co najmniej 12 miesięcy (vs. 57% w przypadku mężczyzn).
- Niepracujący respondenci zapytani, jakiego charakteru pracy poszukują, najczęściej deklarowali odpowiedź „jakiegokolwiek pracy” – 46% wskazań. Jedynie 5% poszukuje pracy na wyższe stanowiska w porównaniu do ich poprzedniej pracy.
- Osoby niepracujące bardzo słabo oceniają swoje szanse na znalezienie pracy – jedynie 7% ocenia je jako duże (w tym brak wskazań „bardzo duże”).
- Największe różnice z zakresu samooceny swoich szans na rynku pracy odnotowano w przekroju na poziom wykształcenia – aż 8 na 10 niepracujących z wykształceniem zasadniczym zawodowym ocenia je jako małe (vs. co trzeci z wykształceniem wyższym).

SPIS MAP

Mapa 1. Sytuacja zawodowa osób w wieku 55–69 lat biorących udział w badaniu w przekroju terytorialnym (n=1210)	7
Mapa 2. Samoocena poziomu zadowolenia ze swojej pracy a podregion zamieszkania (n=675)	18
Mapa 3. Wskazanie „nie obawiam się zmian – moja sytuacja jest stabilna” a podregion zamieszkania (n=492)	21
Mapa 4. Jak Pan(i) sądzi, czy po osiągnięciu przez Panią(a) wieku emerytalnego obecny pracodawca będzie od Pani(a) oczekiwał zmian (a podregion zamieszkania)? (n=492)	23
Mapa 5. Przejście na emeryturę jako dobrowolna decyzja a podregion zamieszkania (n=140)	24
Mapa 6. Jak ocenia Pan(i) zmianę swojej sytuacji finansowej po zakończeniu pracy zawodowej (a podregion zamieszkania)? (n=450)	31
Mapa 7. Przejście na emeryturę jako dobrowolna decyzja a podregion zamieszkania (n=415)	33
Mapa 8. Możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego a podregion zamieszkania (n=407)	36

SPIS TABEL

Tabela 1. Sytuacja zawodowa osób w wieku 55–69 lat biorących udział w badaniu w przekroju na płeć i wiek [liczba respondentów] (n=1210)	7
Tabela 2. Jaki charakter miała przeważnie wykonywana przez Panią/Pana praca a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=675)	14
Tabela 3. Poziom obciążenia fizycznego i psychicznego (duży i bardzo duży stopień) w aktualnie wykonywanej pracy a ocena stanu zdrowia fizycznego i kondycji fizycznej (n=675)	15
Tabela 4. Samoocena poziomu zadowolenia ze swojej pracy a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=675)	17
Tabela 5. Jak Pan(i) sądzi, czy po osiągnięciu przez Panią(a) wieku emerytalnego obecny pracodawca będzie od Pani(a) oczekiwał zmian (a wybrane kategorie społeczno-demograficzne)? (n=492)	22
Tabela 6. Jak Pan(i) sądzi, czy po osiągnięciu przez Panią(a) wieku emerytalnego obecny pracodawca będzie od Pani(a) oczekiwał zmian (a samoocena kondycji fizycznej i psychicznej)? (n=492)	22
Tabela 7. Jaki charakter miała przeważnie wykonywana przez Panią/Pana praca (a wybrane kategorie społeczno-demograficzne)? (n=450)	28
Tabela 8. Poziom obciążenia fizycznego i psychicznego (wskazania: „w bardzo dużym” i „dużym stopniu”) a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=450)	30

Tabela 9. Trzy najczęściej wskazywane powody przejścia na emeryturę a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=415)	34
Tabela 10. Do jakiego wieku był(a)by Pan(i) w stanie wykonywać pracę, której Pan(i) poszukuje, w wymiarze minimum 20 godzin tygodniowo? [liczba osób] (n=56).....	39
Tabela 11. Jak ocenia Pan(i) swoje szanse na zależenie pracy (a wybrane kategorie społeczno-demograficzne)? (n=56)	41
Tabela 12. Czy przejście na emeryturę było Pani(a) dobrowolną decyzją? [liczba osób] (n=25).....	41

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Respondenci biorący udział w badaniu w przekroju na płeć i wiek (n=1210).....	6
Wykres 2. Sytuacja zawodowa osób w wieku 55–69 lat biorących udział w badaniu (n=1210).....	7
Wykres 3. Respondenci biorący udział w badaniu w przekroju na rok urodzenia (n=1210)	8
Wykres 4. Respondenci biorący udział w badaniu w przekroju na doświadczenie zawodowe wyrażone w latach (n=1210).....	8
Wykres 5. Od jakiego wieku pobiera Pan(i) emeryturę? (n=580)	9
Wykres 6. Respondenci biorący udział w badaniu w przekroju na poziom wykształcenia (n=1210)	9
Wykres 7. Respondenci biorący udział w badaniu w przekroju na obszar zamieszkania (miasto/wieś) (n=1210)	9
Wykres 8. Respondenci biorący udział w badaniu w przekroju na średni miesięczny dochód netto (n=1210)	10
Wykres 9. Respondenci biorący udział w badaniu w przekroju na samoocenę stanu zdrowia fizycznego i psychicznego (n=1210)	10
Wykres 10. Pracujący zawodowo – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na płeć i wiek (n=1210).....	11
Wykres 11. Pracujący zawodowo – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na wykształcenie i obszar zamieszkania (n=1210)	12
Wykres 12. Pracujący zawodowo – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na średni miesięczny dochód netto (n=1210).....	12
Wykres 13. Pracujący zawodowo – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na samoocenę kondycji fizycznej i psychicznej (n=1210).....	12
Wykres 14. Rodzaj zatrudnienia wśród pracujących osób w wieku 55–69 lat (n=675)	13
Wykres 15. Jaki charakter ma wykonywana przez Panią/Pana praca? (n=675)	13

Wykres 16. Jaką część Pani(a) pracy stanowią kontakty z innymi ludźmi (klientami, współpracownikami)? (n=675)	14
Wykres 17. Poziom obciążenia fizycznego (<i>wykres górny</i>) i psychicznego (<i>wykres dolny</i>) w aktualnie wykonywanej pracy (n=675)	15
Wykres 18. Poziom obciążenia fizycznego i psychicznego (duży i bardzo duży stopień) w aktualnie wykonywanej pracy a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=675)	15
Wykres 19. Czy w ostatnich 12 miesiącach rozwijał(a) Pan(i) w jakikolwiek sposób swoje umiejętności zawodowe (za wyjątkiem kursów BHP i p.poż)? (n=675).....	16
Wykres 20. Samoocena poziomu zadowolenia ze swojej pracy (n=675).....	17
Wykres 21. Do jakiego wieku był(a)by Pan(i) w stanie wykonywać swoją obecną pracę w wymiarze minimum 20 godzin tygodniowo? (n=675)	19
Wykres 22. Czy w okresie, który pozostał Pani(u) do osiągnięcia wieku emerytalnego obawia się Pan(i) konieczności zmian w swojej pracy? (n=492)	19
Wykres 23. Wskazanie „nie obawiam się zmian – moja sytuacja jest stabilna” a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=492).....	20
Wykres 24. Wskazanie „nie obawiam się zmian – moja sytuacja jest stabilna” a samoocena kondycji fizycznej i psychicznej (n=492)	20
Wykres 25. Jak Pan(i) sądzi, czy po osiągnięciu przez Panią(a) wieku emerytalnego obecny pracodawca będzie od Pani(a) oczekiwał zmian? (n=492).....	21
Wykres 26. Czy przejście na emeryturę było Pani(a) dobrowolną decyzją? (n=140).....	23
Wykres 27. Przejście na emeryturę jako dobrowolna decyzja a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=140)	24
Wykres 28. Proszę ocenić na skali 1–5, na ile kontynuowanie pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego determinują wskazane czynniki (n=183).....	25
Wykres 29. Niepracujący i nieszukający pracy emeryci i renciści – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na płeć i wiek (n=1210)	26
Wykres 30. Niepracujący i nieszukający pracy emeryci i renciści – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na poziom wykształcenia i obszar zamieszkania (n=1210)	27
Wykres 31. Niepracujący i nieszukający pracy emeryci i renciści – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na średni miesięczny dochód netto (n=1210).....	27
Wykres 32. Niepracujący i nieszukający pracy emeryci i renciści – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na samoocenę kondycji fizycznej i psychicznej (n=1210)	27
Wykres 33. Jaką część Pani(a) pracy stanowiły kontakty z innymi ludźmi (klientami, współpracownikami)? (n=450).....	29

Wykres 34. Poziom obciążenia fizycznego – porównanie sytuacji nieaktywnych zawodowo emerytów i rencistów (ostatnie miejsce pracy) i wciąż pracujących Małopolan w wieku 55–69 lat (n=450 i n=675)	29
Wykres 35. W jakim stopniu praca, którą Pan(i) wykonywał(a) jako ostatnią była obciążająca psychicznie? (n=450)	29
Wykres 36. Jak ocenia Pan(i) zmianę swojej sytuacji finansowej po zakończeniu pracy zawodowej? (n=450)	30
Wykres 37. Deklaracja pogorszenia sytuacji finansowej po zakończeniu pracy zawodowej a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=450).....	31
Wykres 38. Czy przejście na emeryturę było Pani/Pana dobrowolną decyzją? (n=415)	32
Wykres 39. Przejście na emeryturę jako dobrowolna decyzja a wybrane kategorie społeczno-demograficzne (n=415)	32
Wykres 40. Jakie były główne powody przejścia przez Panią/Pana na emeryturę? (n=415).....	34
Wykres 41. Czy miał(a) Pan(i) możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego? (n=407)	35
Wykres 42. Możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego a płeć (n=407)	36
Wykres 43. Możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego a wykształcenie (n=407)	36
Wykres 44. Niepracujący poszukujący zatrudnienia – odsetek względem respondentów ogółem w przekroju na płeć i wiek (n=1210)	37
Wykres 45. Jaki charakter miała przeważnie wykonywana przez Panią/Pana praca? (n=56)	38
Wykres 46. Jaką część Pani/Pana pracy stanowiły kontakty z innymi ludźmi (klientami, współpracownikami)? (n=56).....	38
Wykres 47. W jakim stopniu praca, której Pan(i) poszukuje, jest obciążająca fizycznie (<i>wykres górny</i>) i psychicznie (<i>wykres dolny</i>) (n=56).....	39
Wykres 48. Do jakiego wieku był(a)by Pan(i) w stanie wykonywać pracę, której Pan(i) poszukuje, w wymiarze minimum 20 godzin tygodniowo? [liczba osób] (n=56).....	39
Wykres 49. Jak długo jest Pan(i) bez pracy? (n=56)	40
Wykres 50. Jakiej pracy Pani/Pan szuka? (n=56).....	40
Wykres 51. Jak ocenia Pan(i) swoje szanse na zależenie pracy? (n=56)	41
Wykres 52. Jaki był powód Pani(a) przejścia na emeryturę? [liczba osób] (n=25)	42
Wykres 53. Proszę ocenić na skali 1–5, na ile kontynuowanie pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego determinują wskazane czynniki (n=28).....	43

Województwo Małopolskie
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Rozwoju Regionu
Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego
ul. Wielicka 72A, 30-552 Kraków

www.obserwatorium.malopolska.pl

Egzemplarz bezpłatny
ISBN: 978-83-67243-78-0

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

 MAŁOPOLSKA

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027